

ROMA MACÃRÃRË Pablo jóaripũ

Ãñuduticorigue

¹ Yũũ Pablo, Jesucristore padecotegũ, cũũyere wededutigũ beserigũ niiã. Cũũ yũũre Cõãmacũ netõnére quetire wededutigũ boorígũ niuwĩ. ² Profetamenapũra “netõnére quetire ticogũda” jĩ wedesũguetoarigũ niuwĩ. Tee maquẽrẽ marĩ buea Cõãmacũye queti jóaripũrũ. ³ Tee queti Cõãmacũ macũye maquẽrẽ wedea. Cũũ marĩ tiiróbiro biigũ, õpũ David pãrãmi niinũnũsegũ niyigũ. ⁴ Ñãñaré tiihégũ niyigũ. Cũũ diari siro, Cõãmacũ cũũrẽ masõyigũ. Teero cũũ masõriguemena Cõãmacũ basocãre “yũũ macũ niĩ” jĩriguere tutuaremena ãñoýigũ. Cũũ macũ marĩ Õpũ Jesucristo niĩ.

⁵ Jesús yũũre ãñurẽ ticorigũ niuwĩ. Yũũre cũũyere wededutigũ besewi. Niipetiropũ basocã Jesuré padeoáro jĩgũ, cũũ dutirẽre tiáro jĩgũ, yũũ cũũye quetire wedebatea. Niipetira Jesuré maĩãrõ cúãcã jĩgũ, wedebatea.

⁶ Cõãmacũ múãcãrẽ boorígũ niuwĩ Jesucristomena niĩadarare. ⁷ Múã Cõãmacũ maĩãrã niiã. Múãrẽ beserigũ niuwĩ cũũ põna niĩadarare. Teero tiigũ, yũũ niipetira múã Roma macãrãrẽ ãñudutia.

Cõãmacũ marĩ Pacũ, teero biiri marĩ Õpũ Jesucristo múãrẽ ãñurẽ ticoaro; ãñurõ niirecãtiri tiáro.

Pablo Romapũ wãadũgamirigue

⁸ Ateré múārē wedesuguea: Niipetiro macārãpũ múã Jesuré padeorére wedesecua. Teeré tũogú, Jesucristo wãmemena Cõamacũrē usenire ticoa. ⁹ Cõamacũrē maĩrémena padecotea. Teero tiigú, cũũ macũye netõnére quetire wedebatea. Cũũ masĩqui: Yũũ cũũmena wedeserecõrõ múãye maquẽrẽ sãĩbosárucua. ¹⁰ Teero biiri ateré cũũrẽ sãĩrucújãã: “Cõamacũ, mũũ boorí, yũũ Romapũ wáaguda; too macārã mũũrẽ padeoräre ñnadugamiga”, jĩĩ sãĩmĩã. Yoajõãã yũũ múã pũtopũ wáadugamiro. ¹¹ Múārē nemorõ wãcũtutuare bayiró boosãjĩgũ, Espíritu Santo yũũre masĩré ticorémena múārē tiĩápudugaga. Teeré tiigú, toopúre wáadugamiga. ¹² Marĩ cãmerĩ tiĩápuadacu. Múã yũũ Jesuré padeorére ññarã, nemorõ padeó, wãcũtutuadacu. Yũũcã múã padeorére ññagũ, teerora wãcũtutuagudacu.

¹³ Yáa wederabiro niirã, múārē ateré masĩrĩ boogá: Sĩcãrĩ mee múã pũtopũ “wáaguda” jĩĩmĩã. Dee tii wáamasĩña maniã ména. Aperopú macārã judíoa niĩhẽrãrẽ yũũ Jesuré padeoré boosãrirobirora múãcãrẽ Jesuré padeoré boosãgũ wedegũ wáadugamiga. ¹⁴ Cõamacũ cũũye quetire niipetirare yũũre wededutiwi. Griegoaye wedeserare, griegoaye wedesemasĩhẽrãcãrẽ wededutiwi. Masĩrãrẽ, masĩhẽrãcãrẽ wededutiwi. ¹⁵ Tee tiigú, múã Romapũ niirãrẽ Cõamacũ netõnére queti cũũriguere bayiró wededugaga.

Netõnére queti tutuare cũoa

¹⁶ Yũũ Cõamacũ netõnére quetire boboró manirõ wedea, tee queti tutuare cũorí ññagũ. Cõamacũ niipetirare tee quetire padeoräre netõnéqui. Judíoare

netõnéqui; judíoa nihērãcãrẽ teerora netõnéqui.
 17 Tee quetimena marĩ ateré masiã: Cõãmacũ
 Jesuré padeoráre “ãñurãrã niíya” jĩ ññaqui. Jesuré
 padeorá díçare teero ññaqui. Teero padeoráre
 Cõãmacũye queti jóaripũpu biiro jóanowũ:
 Cõãmacũ cũrẽ padeogúnorẽ “ãñugárã nií” jĩ
 ññaqui;
 cũrẽ catiré petihére ticogũdaqui,*
 jĩ jóanowũ.

Niipetira wapa c̣oóya

18 Marĩ masiã: Cõãmacũ cũrẽ netõncãrãrẽ,
 teero biiri ññañaré tiiráre ññañarõ tiiquí. Cũã ññañaré
 tiirémēna ãpẽrã diamacũ maquẽrẽ masĩrĩ tiirícua.
 Cũã teero tiiré wapa Cõãmacũ ãmããsep̣menarã
 cũ bayiró cúarere marĩrẽ ãñogũ tiiquí. 19 Cũã
 Cõãmacũye maquẽ ṣiquẽrẽ masĩmicua. Cũ basiro
 teeré ãñurõ masĩrĩ tiirígũ niimiwĩ. 20 Cõãmacũ
 atibúreco maquẽ tiiríguere ññarã, cũrẽ ññaripacara,
 “niiqui” jĩmasĩnoã. Cũ tiiríguemēna cũ tutuare
 c̣onetõjõãre baucú. Teero tiirã, deero jĩmasĩricua;
 wapa c̣ojãcua. 21 Cũã “cũjã teero biigũno ni-
 iquí” jĩ masĩpacara, cũrẽ quioníremēna ñnariyira.
 Ṣicãrĩno cũrẽ ãsenire ticoriyira. “Cũjã teero
 biigũno niiqui” jĩrõno tiirã, queoró wári ti-
 ihérepere wãcũyira. Jõõpemēna nemorõ ññañarõ
 wãcũãmajãyira. 22 Cũã “masĩnetõjõãã” jĩrã ni-
 ipacara, ṭomasĩhẽrã wáyira. 23 Cõãmacũ catiru-
 cugũre asibatere c̣ogúpere booríyira. Cũp̣ere
 boorõno tiirã, basocã cũã weerirapere padeoyira.

* 1:17 Habacuc 2.4.

Basocá bóadiaadara queorére, minipõná queorére, wáicura queorére, pñnoã queorére wee, padeoyíra.

24 Cúã teero tiiré wapa Cõãmacũ cúã booró tiidugárenorẽ tiijáãrõ jĩgũ, cõãjõãrigu niwĩ. Teero tiirá, ñeepera, cúã basirora basocá tiinõña manirénorẽ tiicãmésãjãyira.

25 Cõãmacũye queti diamacú niirépere booríyira. Jĩditorepere booyíra. Niipetire tiirígupere súbusepeoriyira. Cũũpere súbusepeorono tiirá, cúã tiiríguepere súbusepeoyira. Marĩrẽ Cõãmacũrẽ usenipeorucujãrõ booa. Teerora tiiró booa.

26 Teero tiigú, Cõãmacũ cúã bayiró ugaripéarere tiijáãrõ jĩgũ, cúãrẽ cõãjõãyigu. Numiãpura ãmũãmena dícu ñeeaperenorẽ duujã, cúã basiro numiã sesaro ñañaaré tiiyíra. 27 Teerora ãmũãcã numiãmena dícu ñeeaperenorẽ duujã, ãpẽrã ãmũã sesaro bayiró ñeeapedugayira. Ëmũã basirora ãpẽrã ãmũãmena ñeeape, bobooro wáari tiirére tiiyíra. Teero tiirá, cúã ñañaaré tiiré wapa cúãye õpũũrĩpura, teero biiri cúã wãcũrépura ñañaarõ wáari tiiyíra.

28 “Marĩ Cõãmacũrẽ wãcũre wapamaniã”, jĩyira. Teero tiigú, Cõãmacũpe cúã basiro wãcũrére “wapamanire niijããdacu” jĩyigu. Toorá nemorõ ñañaarõ tiiãmajãrucuyira sáa. 29 Niipetire ñañaaré tiirénorẽ tiirucújãcua. Æpẽrãrẽ ñañaarõ netõrĩ tiiádarere wãcũcua. Apeyenó cõpacára, boonemójãcua. Ate niipetire ñañaarére tiidugácua. Doecua. Cãmerĩsiãcua. Cãmerĩtuti, cãmerĩquẽcua. Tiiditócua. Ñañaaré tiidugárere tiirucúcua. Wedepaticua. 30 Æpẽrãrẽ ñañaarõ wáari tiidugára,

wedesãmajãcua. Cõãmacũ doonórã niicua. “Marĩ
 ʘpʘtĩ macãrã niijĩrã, marĩ tiidũgãrere tiíada”, jĩĩ
 wãcũcua. “Marĩ ãpẽrã nemorõ niinetõnucãã”, jĩĩ
 wãcũcua. “Biuro biirãno niĩã ʘsãjã”, jĩĩcua. Ñãñarere
 tiibũajãcua. Cũã pacusũmũãrẽ netõnucãjãcua.
 31 Ñãñurõ diamacũ wãcũricua. Cũã “teerora tiijããda”
 jĩĩmiãriguere tiirícua. Cũãya wederare maĩrẽnorẽ
 masĩricua. Bóaneõ ññaricua. 32 Ateré ãñurõ
 masĩmicua: Cũãnorẽ cũã teero tiiré wapa Cõãmacũ
 cũãrẽ pecamerũ cõãgũdaqui. Teeré masĩpacara,
 ñãñarere tiirucújãcua. Ñpẽrãrẽ ñãñaré tiirĩ ññarã,
 “ãñuniã” jĩĩcua.

2

Cõãmacũ diamacũrã wapa tiigũdaqui

1 Múãcã basocãra niipacara, ãpẽrãrẽ “cũã ñãñarã
 niĩya” jĩĩ ññabeserijãña. “Cũã wapa cʘoóya” jĩĩrã,
 múã basiropecã wapa cʘoódarara niirã tiia. Múãcã
 cũã tiirõbirora tiicú. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ deero
 jĩĩ netõnucãmasĩricu; múãcã wapa cʘorãra niicu.
 2 Ateré marĩ masĩã: Cõãmacũjã ñãñaré tiirãre dia-
 macũrã wapa tiigũ, diamacũrã tiigũ tiiquĩ. 3 Múã
 ãpẽrãrẽ “cũã ñãñarã niĩya” jĩĩpacara, cũã tiirõbirora
 tiijãã. Teero tiirã, “Cõãmacũ ʘsãpereja ‘múã ñãñarã
 niĩã’ jĩĩriqui” jĩĩ wãcũrijãña. “Múãcã ñãñarãrã niĩã”,
 jĩĩgũdaqui. 4 Cõãmacũ múãrẽ bóaneõ ññagũ máata
 ñãñarõ tiiriquĩ ména. Cũũ múãrẽ bóaneõ ññapacari,
 múã cũãrẽ teero ññajãã. Ateré múã tʘomasĩricu:
 Cõãmacũ múã ñãñaré tiirere wãcũpati, wasoáro
 jĩĩgũ, ãñugũ niijĩgũ, máata ñãñarõ tiiriquĩ ména.

5 Cũ teero tiipacári, múã ñañaré tiirére wãcũpati, wasodũgáricu. Múã jõõpemená ñañaré tiinemósãjãjĩrã, Cõãmacũrẽ cúarosãrĩ tiirã tĩa. Too síro basocáre wapa tiíadari bæreco jeari, Cõãmacũ bayiró cúagu múãrẽ wapa tiíadarere ãnogúdaqui. 6 Basocácõrõ tiiríguepũre ñãco, wapa tiigúdaqui. 7 Ññurẽ tiirucúranopere cũũ pũtopũ catiré petihére ticogũdaqui. Cũã Cõãmacũmena niirucujãrere boocúa. Cõãmacũ cúãrẽ “ãñurõ tiíawũ” jĩrere tũodũgácu. 8 Æpẽrãménapere Cõãmacũ bayiró cúagũdaqui. Cũã Cõãmacũrẽ netõnũcãrã, cúã booré dícuere tiidũgácu. Diamacũ maquẽrẽ boohéra, ñañarépere tiinũnũsecua. 9 Niipetira ñañaré tiirécũtirano ñañarõ netõãdacua; teero biiri ñañarõ tũgueñarucujããdacua. Judíoare teero wáaadacu; judíoa niihẽrãcãrẽ teorora wáaadacu. 10 Niipetira ãñurõ tiirécũtirapere Cõãmacũ “múã ãñurõ tiíwũ” jĩgũdaqui. Niipetira ññacoropũ cúãrẽ ãñurõ tiigúdaqui. Cũãrẽ ãñurõ niirecũtiri tiigúdaqui. Judíoare teero tiigúdaqui; judíoa niihẽrãcãrẽ teorora tiigúdaqui. 11 Cõãmacũ sicadita macãrãrẽ “múã dícu ãñurã niíã” jĩriqui; niipetire dita macãrãrẽ sícãrĩbíro ññãqui.

12 Niipetirare Moisére dutiré cũũriguere cũorípacari, cúã ñañaré tiirécũtire wapa pecamepũ wáarora niijããdacu. Tee dutirére cũorãpecãrẽ netõnũcãre wapa diamacũrã wapa tiinõãdacua tee dutiré jĩrõbirora. 13 Tee dutirére tũorémèna dícu Cõãmacũ ññacoropũre ãñurã mee niíya. Tee dutirẽbirora tiirí síro niíãtã, “ãñurãrã niíya” jĩgũdaqui Cõãmacũ. 14 Judíoa niihẽrã Moisére

dutiré cūūriguere ticonoripacara, cūã basiro
 ãñurére tiirá, tee dutirénorëna tiirá tiicúa. Cūã
 basiro tiirëmena tee dutirére masĩrã tiiróbiro niĩya,
 tee dutirére cʉoripacara. ¹⁵ Ññuré tiirëmena cūã
 diamacú wãcūrere ãñocúa. Tee dutirére masĩrã
 tiiróbiro niicua. Ññurõ yeeripūnacutira niicua.
 Teero tiirá, ãñurére tiárira “ãñuniãwũ” jĩmasĩcua;
 ññañarére tiárira “ññañaniãwũ” jĩmasĩcua. ¹⁶ Teero
 tiigú, Cõãmacū cūũ basocáre wapa tiíadari bʉreco
 jeari, Jesucristore wapa tiidutígũdaqui. Tiibʉreco
 jeari, Jesucristo niipetira cūã ññañaré wãcūré wapa,
 teero biiri cūã ãpērã ññahērõpʉ tiirigue wapacãrē
 cūãrē wapa tiigúdaqui. Yʉʉ Cõãmacū netõnére
 queti cūūriguere wedegʉ, teeré wederucua.

Judíoa, teero biiri Moisére dutiré cūūrigue

¹⁷ Apetó tiirá, múã judíoa wãcūbocu: “Ûsã judíoa
 niĩã; Moisére dutiré cūūriguere cʉoa; Cõãmacū ãsã
 judíoayagura niĩ; teero tiirá, ãsã dícu Cõãmacū põna
 niĩã”, jĩ wãcūmicu. ¹⁸ “Ûsã Cõãmacū boorénorē
 masĩã. Moisére dutiré cūūriguere masĩrã niijĩrã,
 ãsã ãñuré petire besemasĩã”, jĩ wãcūmicu.
¹⁹ “Capeari bauhérare wéewasuguera tiiróbiro
 judíoa niñhērãrē buemasĩjãã. Naĩtĩārõpʉ niirãrē
 sĩãwócora tiiróbiro Moisére dutiré cūūriguere
 masĩhērãrē wedemasĩã”, jĩ wãcūmicu. ²⁰ “Ûsã
 Moisére dutiré cūūriguere cʉojĩrã, diamacú
 maquērē masĩã. Teero tiirá, tʉomasĩhērãrē,
 sicato buemũðcorare buemasĩã”, jĩ wãcūmicu.
²¹ Múã “ãpērãrē buerá niĩã” jĩrã, múã basirope
 buesugero booa ména. Ñpērãrē “yaaríjãña”
 jĩ wedepacara, ãpērãyére yaajãcu. ²² “Múã

numosãnumiã niihērārē, múã manusũmũã niihērārē ñeeaperijãña” jĩpacara, ñeeapejãcu. Múã ãpērã weerirare, cúã padeorãre doopacãra, cúã padeorẽ wiseripũ niirere yaajãcu. ²³ “Ûsã Moisére dutirẽ cũũriguere cwojĩrã, ãpērã nemorõ niiã”, jĩ wãcũmicu. Teero wãcũpacara, tee dutirere netõnucãjãcu. Æpērã múã netõnucãrĩ ñãajĩrã, Cõãmacũpere ñãñarõ wedesecua. ²⁴ Cõãmacũye queti jóaripũpũ múã teero tiirénorẽ biiro jóanowũ: “Múã tiibuyére wapa judíoa niihērãpe Cõãmacũrẽ ñãñarõ wedesecua”, * jĩ jóanowũ.

²⁵ Múã Moisére dutirẽ cũũriguebirora tiiátã, múã cõnerigũ yapa macã caseróre widecõãrecã wapacutía. Múã tee dutirere netõnucãrã doca, widecõãñoña manirã tiiróbiro pũtũácu. ²⁶ Apetóre sĩcũ widecõãñoña manigũpe Moisére dutirẽ cũũriguere tiiquí. Teerẽ tiigũ, Cõãmacũ ñãacoropũre widecõãnorigũ tiiróbiro niiquí. ²⁷ Múã judíoa Moisére dutirẽ cũũriguere cwomiã. Widedcõãnorira niipacara, tee dutirere netõnucãjãcu. Æpĩ widecõãñoña manigũ niipacũ, tee dutirere masĩripacũ, tee dutirẽ jĩrõbirora tiiquí. Cũũ teero tiirí, niipetira múã wapa cwoerere ãñurõ ñãamasĩjãnoãdacu. ²⁸ “Judíoayũ peti niiã” jĩgũno sotoá maquẽ dícare tiinorigũ mee niiquí. Cũũye õpũũ maquẽ dícare widecõãnorigũ mee niiquí. ²⁹ Judíoayũ peti niigũpe cũũ wãcũrẽpũre Cõãmacũ dutirere useniremena tiiquí. Cũũpe ñãñarõ wãcũrere widecõãnorigũ tiiróbiro niiquí. Espiritu Santo marĩ wãcũrere wasorí tiiquí. Tee dutirere

* **2:24** Isaías 52.5.

tiirémenape marĩ basiro wasomasĩricu. Basocá teero wasonórirare “añurãrã niĩya” jĩripacari, Cõamacũpe teeré jĩgũdaqui.

3

¹ Yũu teero jĩgũ, “judíoa niiré wapamaníã” jĩgũ mee tiíawũ. Teero biiri “cõnerígu yapa macã caseróre widedcõãrecã wapamaníã” jĩgũ mee tiíawũ. ² Teero wapacutírucujãã. Ateré wedesuguegũda: Cõamacũ marĩ judíoaarena cũyeye quetire wedearo jĩgũ, cũyiyigũ. ³ Æpẽrã judíoa Cõamacũ dutirére tiidújãmicua. Cõamacũcã cúã tiiróbirora cãũ “tiigúda” jĩriguere ¿tiidújãgari? ⁴ Tiidúriqui. Ateré wãcũrucujãña: Cõamacũ cũũ jĩrirobirora queoró tiirucúqui. Marĩpe niĩã “tiíada” jĩmiãriguere tiihérapeja. Cũyeye queti jóaripũpe tee maquẽrẽ biiro jóanowũ:

Mũũ jĩrẽ diamacúrã niijãrõ tiia.

Teero tiirá, mũũrẽ wedesãmasĩña maniã.

Mũũrẽ wedesãpacari, netõncãrucujãgũdacu,*
jĩ jóanowũ.

⁵ Teero tiigú, sícũ ñañarõ wãcũgũno biiro wãcũboqui: “Yũu ñañaré tiirémene Cõamacũ añurõ tiirépe nemorõ añurõ baujããdacu sáa”, jĩmiqui. Too síro jĩnemoboqui: “Yũu teero tiíarigue wapa niipacari, Cõamacũ yũumena cúagu, ñañarõ tiiquí”, jĩ wãcũboqui. ⁶ Teero mee niĩã. Cũũ teero jĩréno diamacú niiréno niĩatã, Cõamacũ sícũnorẽ cũũ ñañaré tiiré wapa diamacú bese, ñañarõ tiimasĩriboqui.

* 3:4 Salmo 51.4.

7 Āpī ñañarõ wãcũgãno jĩnemojãboqui: “Yuu jĩditoremena Cõãmacũ diamacũ wedeserepere añurõ wedesenoadacu. Yuu jĩditoremena añurõ wedesenopacu, ¿deero tiigũ Cõãmacũ yuure yuu jĩditore wapa ñañarõ tiibógari?” jĩmiqiu. Cũũ teero jĩré jĩãmare niiã. 8 Cũũ teero jĩréno diamacũ niiréno niiãtã, biirope putuáboyu: “Marĩ ñañaré tiirí, Cõãmacũ añurõ tiirére nemorõ masĩadacua. Teero tiirá, añuré wáaaro jĩrã, ñañarépere tiiáda”, jĩjãbocu. Āpẽrã yuure, yuu menamacãrãrẽ merẽã wãcũãrõ jĩrã, “Pablo teeré buequi” jĩditocua. Cũã teero jĩditore wapa Cõãmacũ cũãrẽ diamacũrã wapa tiigũ, ñañarõ tiigũdaqui.

Niipetira wapa cwoóya

9 Too docare ¿deero putuãnoãdari sãa? ¿Cõãmacũ iñacoropure marĩ judíoa ãpẽrã nemorõ añurã niinetõnucãĩ? Niiria. Niipetira judíoa, judíoa nihẽrã Cõãmacũrẽ netõnucãrã niijĩrã, sĩcãrĩbıro wapa cworá dícu niiã. Múãrẽ teerena wedetoawu. 10 Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpu jóanoã: Sĩcũno añuré tiigũ manĩ.

11 Sĩcũno Cõãmacũye maquẽrẽ tũomasĩgũ manĩ. Sĩcũno Cõãmacũrẽ masĩdugarii; cũũrẽ wãcũnũnusedugarii.

12 Niipetira Cõãmacũyere duujã, posapetijõãya. Niipetira ñañaré tiíya.

Sĩcũno ãpẽrãrẽ añurõ tiigũno manĩ.†

13 Cũã wedesere masãcope tusuri copepu ãniwiõnecoro tiiróbiro niiã. Tee ãniwiõnecore tiiróbiro basocã ñañarére wedeseya.

† 3:12 Salmo 14.1-3.

Jĩditorucuya.‡

Ãñaã useropu nima cuorá tiiróbiro bayiró pũnirõ wedeseya.§

14 Æpẽrãrẽ doajãya; bayiró tutiia.*

15 Cũã basocãre sãdugãra, boyeromena sãrã wãaaya.

16 Cũã wãaro basocãre ñañarõ peti tiíya.

Cũãyere ñañopetijã, bóaneõrã puuári tiíya.

17 Æpẽrãrẽ añurõ niirecutiri tiiríya.†

18 Cõãmacũrẽ quioníremena ññariya. Cũũrẽ cuiiriya,‡ jĩ jóanoã.

19 Marĩ masiã: Cõãmacũye queti jóaripũ maquẽ marĩ judioarena jĩjãrõ tiia, “añurã niiã ãsã” jĩrijããrõ jĩrõ. Niipetirapũra wapa cuorá dícu nijãcu. 20 Moisére dutiré cũũriguemenarã marĩ ñañaré tiiríra Cõãmacũrẽ “ãsã mũũ dutirére netõnucãjãtu” jĩmasiñoã. Teero tiigú, Cõãmacũ sãcãnorẽ “mũũ tee dutirére tiipetijãrigu nijijũ, añugúrã niiã” jĩ ññariqui.

Jesuré padeorémãna netõnénoãdãcu

21 Atitóre Cõãmacũ Jesuré padeorãre “añurãrã niiãya” jĩ ññãqui. Marĩ “Moisére dutiré cũũrigue jĩrõbirora tiãwũ” jĩripacari, “añurãrã niiãya” jĩ ññãqui. Moisés, teero biiri profetas Cõãmacũ teero marĩrẽ tiibosáadarere cũũye queti jóaripũpu jóarira niwã. 22 Niipetirare Jesucristore padeorémãna Cõãmacũ “añurãrã niiãya” jĩ ññãqui. Cõãmacũ niipetirare sãcãrĩbíro ññãqui. 23 Marĩ niipetira ñañaré tiirã niiã. Marĩ niipetirare pairó dũsaa;

‡ 3:13 Salmo 5.9. § 3:13 Salmo 140.3. * 3:14 Salmo 10.7.

† 3:17 Isaías 59.7-8. ‡ 3:18 Salmo 36.1.

marĩ añurã niiridojãã Cõãmacũ niiré tiiróbiro. ²⁴ Teero niipacari, Cõãmacũ marĩrẽ añuré ticogú Jesucristo wapatíbosariguemena marĩrẽ “wapa cuohéra putuáaro” jĩiyigu. Tee wapatíbosariguere teerora ticojãiyigu. ²⁵ Too suguero macãrãpure cúã ñañaré tiipacári, ñañarõ tiiríyigu. Bóaneõ ññaré cuojĩgũ, cúãmena cũũ cúarere ãñoríyigu ména; teerora ññajãiyigu. Too síro Cõãmacũ Jesuré marĩrẽ diabosari tiirí, cũũye díi õmayudiyiro. Marĩ cũũ diabosariguere padeorí, Cõãmacũ marĩmena cúanemoriqi. Teeména Cõãmacũ cũũ “diamacúrã tiigú niiã” jĩirére ãñoyígu. ²⁶ Atitócãrẽ Cõãmacũ cũũ “diamacúrã tiigú niiã” jĩirére ãñoquí. Diamacúrã tiirécãtijĩgũ, Jesuré padeoráre “wapa cuohérara niiya” jĩi ññamasĩqui.

²⁷ Teero tiirá, marĩ “biiro tiirécãtirano niiã ãsãjã” jĩimirigue wapamaniã. Marĩ Moisére dutiré cũũriguere tiipetírapeja, teeré jĩimasĩnobojĩyu. Cõãmacũ marĩ Jesuré padeorípere ñña, “añurãrã niiya” jĩiqui. Teero tiirá, “biiro tiirécãtirano niiã ãsãjã” jĩimasĩña maniã. ²⁸ Ateména putuáa sáa: Marĩ Jesuré padeorí, Cõãmacũ marĩrẽ “wapa cuohérara putuáya” jĩi ññaqui. Moisére dutiré cũũriguere tiiríguere wapa mee niicu.

²⁹ Too docare ¿Cõãmacũ judíoayagu díicu niigari? Niirii. Judíoa niihẽrãyagucã niiĩ. ³⁰ Cõãmacũ sícũrã niiĩ. Cõãmacũ judíoa Jesuré padeorí ññagũ, “wapa cuohéra, añurãrã niiya” jĩiqui. Judíoa niihẽrãcãrẽ Jesuré padeorí ññagũ, teerora jĩiqui. ³¹ Too docare marĩ Jesuré padeojĩrã, “marĩrẽ Moisére dutiré cũũriguepe wapamaniã” ¿jĩirã tiii? Jĩiridojãã. Biirope jĩiã: “Jesuré padeoréména díicu tee dutiré

tiimasĩã”, jĩã.

4

Abraham Cõãmacũrẽ padeorigue

¹ Mecũtigãrẽ Abraham marĩ ñecũrẽ wáarigue quetimena wedenemogũda. Múã masĩã: Cũũ judíoayũ niisũguerigũ niyigũ. ² Cõãmacũ Abraham tiirere ñña, “mũũ ãñugũrã niĩã” jĩ ññariyigũ. Teero jĩri siro niĩãtã, Abraham “ãñurẽ tiigũ niĩ” jĩnorigũ niĩã yũja” jĩbojĩyi. Cõãmacũ ññacoropũre teenórẽ jĩmasĩña maniã. ³ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã: “Abraham Cõãmacũrẽ padeoyigũ. Teero tiigũ, Cõãmacũ cũũrẽ ‘ãñugũrã niĩ’, jĩ ññayigũ”.*

⁴ Queorémene múãrẽ wedegũda. Sĩcũnorẽ wapatĩra, teero ticora mee tiĩya. Cũũ paderẽ wapa wapatĩra tiĩya. ⁵ Cõãmacũpe teero tiirĩqui. Marĩ ãñurẽ tiirẽ wapa mee “wapa cũohera niĩya” jĩ ññaqui. Basocã Cõãmacũrẽ “mũũ ãsãrẽ ññanarẽ tiirẽcutimirare acabócu” jĩ, cũũrẽ padeorĩpere, “ãñurãrã niĩya” jĩqui. ⁶ Ōpũ Davicã yũũ jĩñaribirora jóarigũ niĩwĩ. “Cõãmacũ basocã basirora tiirere ññaripacu, cũũrẽ padeorĩpere cũãrẽ ‘ãñurãrã niĩya’ jĩ ññaqui. Teero tiigũ, cũãrẽ usenirã niirĩ tiigũdaqui” jĩrẽ quetire jóarigũ niĩwĩ. ⁷ Tee maquẽrẽ biiro jóarigũ niĩwĩ:

Cõãmacũ cũũrẽ netõnucãrãrẽ acabóri, useniya.

Cũã ññanarẽ tiirẽ wapacãrẽ ññanarõ tihéri, useniya.

⁸ Cõãmacũ “ãniyé wapare ññanemoricu sãã” jĩñnogũcã useniĩ,†

jĩ jóarigũ niĩwĩ David.

* **4:3** Génesis 15.6. † **4:8** Salmo 32.1-2.

9 ¿Noãnope tee usenirere cɔomasĩgari? ¿Cõnerĩɣu yapa macã caseróre widedõãnorira dícu o widedõãnoña manirãcã tee usenirere cɔomasĩgarite? Niiria. Ateré yuu jĩtoaawũ: Cõamacũ Abrahamrẽ cũũ padeorémèna “ãñugúrã niĩ” jĩyigu. 10 ¿Deero biiripe Cõamacũ Abrahamrẽ “ãñugúrã niĩ” jĩyiri? ¿Cũũ widedõãnori siro, o cũũ widedõãnoãdari sugerope teero jĩyirite? Widedõãnoãdari sugeropu teero jĩtoayigu. 11 Abraham widedõãnoãdari sugero, Cõamacũrẽ padeotóayigu. Teero cũũ padeorí siropu, Cõamacũ cũũrẽ widedõãdutiɣu. Cõamacũ Abraham widedõãnoemèna cũũrẽ too sugeropu “ãñugúrã niĩ” jĩriguere ãñoɣu. Teero tiigú, Abraham niipetira padeoádara ñecũ putuáɣu, cúã widedõãnoña manirã niipacari. Cõamacũ cúãcãrẽ teerora “ãñurãrã niĩya” jĩ ññaĩ. 12 Widedõãnoriracãrẽ Abraham cúã ñecũ niĩ. Abraham padeoré cɔoyigu, widedõãnoãdari sugero. Teero tiirá, widedõãnorira Abraham tiiróbiro padeoré cɔorí, Cõamacũ cúãrẽ Abraham pãrãmerã niinunusera wáari tiiquí.

Abraham padeojĩgũ ticonorigue

13 Cõamacũ Abrahamrẽ, teero biiri cũũ pãrãmerã niinunuserare “atibáreco niirere múãrẽ putuári tiigúda” jĩyigu. Cõamacũ cũũ dutirere tiirí ññagũ mee teero jĩyigu. Cũũ padeorépere ññagũ, teero jĩyigu. Cũũ padeorémèna “ãñugúrã niĩ” jĩ ññayigu. 14 Moisére dutiré cũũriguere tiirápere Cõamacũ “atibáreco niirere múãrẽ putuári tiigúda” jĩri siro niĩatã, marĩ Cõamacũrẽ padeorépe

wapamaníbojĩyu. Teero biiri cãũ Abrahamrẽ “ticogũda” jĩriguecã queoró wáaribojĩyu sáa. ¹⁵ Basocãre dutiréno manirí siro niiãtã, netõnucãre manibójĩyu. Cõãmacũ Moisére dutiré cũũriguere c̣opacára, marĩ netõnucãrĩ ãñagũ, cúagu, ñãñarõ tiigũdaqui.

¹⁶ Teero tiigú, Abraham padeorírobiro padeonũnũsera dícare Cõãmacũ “teeré ticogũda” jĩriguere ticojãgũdaqui sáa. Cũũ marĩrẽ ãñurõ tiijĩgũ, teeré ticoqui. Moisére dutiré cũũriguere c̣orá dícare ticoriqui. Niipetira Abraham padeorírobiro padeorápere ticogũdaqui. Abraham niipetira padeorã ñecũ niĩ. ¹⁷ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã: “Mũũrẽ pee põnarĩ macãrã ñecũ sõnecoa sáa”, jĩiyigu Cõãmacũ Abrahamrẽ. Abraham teeré padeoyigu. Teero tiigú, Cõãmacũ ãñacoropũre pee põnarĩ macãrã ñecũ putuáyigu. Cõãmacũ niipetirere tiimasĩ. Diarirare masõqui. Marĩ p̣topũ wáaadare baurípacari, cũũpere bausũguépetitoacu mée.

¹⁸ Cõãmacũ Abrahamrẽ “mũũ pãrãmerã niinũnũsera pee põnarĩ macãrã niiãdacua” jĩritore, põnacutígũno mee niimiyigu cũũpeja. Teero põnamanígũno niipacũ, Cõãmacũ cũũrẽ “paũ peti basocáputiri tiigũdacu” jĩriguere padeojáyigu. ¹⁹ Abrahampe “yũũ cien cũmarĩ c̣ogú niitoaa; yáa õpũũ maquẽ wĩmagũ buarĩ tiiréno diarigue tiiróbiro c̣ogúpũ niĩã; Sarayaro niisutirocã diariro tiiróbiro nijãcu sáa” jĩrẽno maniyíro. ãñurõ Cõãmacũrẽ padeorucúyigu. ²⁰ “Apetó tiigú, cãũ ‘tiigũda’ jĩriguere tiimasĩriboqui” jĩrẽno maniyíro. Teero jĩrõno tiigú, Cõãmacũrẽ padeonemójáyigu. Cũũrẽ

jĩiyigu: “Añugú peti niiã mũũ; tutuagu peti niiã”, jĩiyigu. Teero tiigú, tutuare buayígu. ²¹ “Cõamacũ yũũre cũũ ‘tiigúda’ jĩiriguere tiimasĩqui”, jĩiyigu. ²² Cũũ padeorí ñagũ, Cõamacũ Abrahamrẽ “añugúrã niiĩ” jĩiyigu.

²³ Tee jĩrẽ Abraham díçure jĩĩ jóanoriyiro. ²⁴ Marĩpucãrẽ teorora jĩĩ jóanoyiro. Marĩ Cõamacũrẽ padeorí, Abrahamrẽ jĩĩriobirora marĩrẽ “añurãrã niiĩya” jĩĩqui. Cũũrã marĩ Òpũ Jesús diarigupũre masõrigũ niĩwĩ. ²⁵ Cõamacũ marĩ cũũrẽ netõnucãre wapa Jesuré diari tiiyígu. Cõamacũ marĩrẽ “añurãrã niiĩya” jĩĩgũdu, cũũrẽ masõjãrigũ niĩwĩ.

5

Cõamacũmena añurõ niimasĩã

¹ Teero tiigú, Cõamacũ marĩ Jesucristore padeorẽmena “añurãrã niiĩya” jĩĩ ñĩnãqui. Teero tiirã, marĩ Òpũ Jesucristo marĩrẽ diabolosariguemena Cõamacũmena añurõ niirecutia sãa. ² Jesucristo marĩrẽ diabolosariguere padeojĩrã, diamacũ Cõamacũmena wedesemasĩã. Teero biiri Cõamacũ marĩrẽ tiiãpure marĩye niiã. Marĩ cũũ pũtopũ añurẽ baurere ñĩnãdara niirã tĩa. “Teerẽ ñĩnjããdacu” jĩĩ coterã, tee maquẽrẽ añurõmena wedesea. ³ Tee díçure wedesericu. Marĩrẽ ñañarõ netõrẽ wãaricãrẽ, añurõmena wedesecu. Marĩrẽ ñañarõ netõrẽ wãaricãrẽ, nũcãjãrãno niimũãnũcãcu sãa. ⁴ Nũcãrípora niirã, basocã añurã niimũãnũcãcu. Teero niimũãnũcãrã, cũũ marĩrẽ añurõ tiiãdarere wãcũrã, useniyuetoacu. ⁵ Cõamacũ Espiritu Santore marĩpũre ticorigũ niĩwĩ. Cũũmena Cõamacũ marĩpũre cũũ maĩrere masĩrĩ tiiquí.

Teero cū maĩrére c̄orá niijĩrã, boboró manirõ “ ‘Cõamacū marĩre ãñurõ tiigúdaqui’ jĩĩrére diamacú tiijãgúdaqui” jĩĩ useniyuetoacu sáa. Teero tiirã, ãñurõmena wedesemasĩcu sáa.

⁶ Marĩre marĩ basirora deero tii netõmasĩña manimírira niiwũ. Marĩ tee niirito, Cristo marĩre ñañaré tiiré wapa diabolosarito jeayiro. ⁷ Marĩ doca ãpẽrãrẽ diabolosadugaricu. Sĩcũ ãñurõ yuugúno niipacari, diabolosaricu. Apetó tiigú, s̄icũ ãpẽrãrẽ ãñurere tiibosárucugure diabolosagu diabolosaboqui. ⁸ Cõamacū doca marĩ ñañaré tiirã niipacari, cū maĩrére ãñogú, Cristore marĩre diabolosari tiiyĩgu. ⁹ Cũye díi õmayudiarerena Cõamacū marĩre “ãñurãrã niĩya” jĩĩ ãñaqi. Teero tiirã, marĩ nemorõ ateré masĩmasĩcu: Cõamacū marĩmena bayiró cúagu, Jesucristo tiibosáriguere ãñagũ, cū maĩre ñañaré tiimíadarere netõnéjãgúdaqui. ¹⁰ Marĩ Cõamacūmena cãmerĩ ãñadugahera niirira niipacari, cū macũrẽ marĩre diabolosari tiiyĩgu. Cū diabolosariguemena marĩ Cõamacūmena bapacutimasĩã sũcã. Teero tiirã, marĩ mecũtĩgãrẽ cūmena bapacutimasĩrã niijĩrã, ateré nemorõ masĩã: Jesucristo masãmũãrigũ niijĩgũ, marĩre ñañaré tiimíadarere netõrĩ tiigúdaqui. ¹¹ Netõnẽnore dícare buarĩ tiibosárijĩyi. Marĩ Õpũ Jesucristo diabolosariguemena Cõamacū marĩ cūmena bapacutimasĩrere buarĩ tiijĩyi sũcã. Teero tiirã, marĩ nemorõ useniremena wedesea sáa.

Adán, teero biiri Cristo tiirĩque

¹² S̄icũ basocú Adán wãmecũtigũmena ñañaré tiiré pũtociyiro. Teewapara diaadarecã

p̄utoc̄utiyiro. Adán tiibuyériguemenarã basocá niipetirap̄ure ñañaré tiiré p̄enipéapetijõãyiro. Teewapara niipetirap̄ure diaadarecã sesapetijõãyu. ¹³ Cõãmacũ cũũ dutiré Moisémena cũũãdari suguerop̄u, basocá ñañarére tiitóayira. Dutiré manirĩ, basocáre “wapa c̄uoóya” jĩmasĩña maniã. ¹⁴ Teero biipacari, Adán síro macãrã tée Moisés niirito macãrãp̄u teorora diarira niiwã. Cũãjã Adán tiiróbiro Cõãmacũ dutirére netõncãripacara, diarira niiwã.

Adán, teero biiri Jesucristo basocá biadarere tiisuguerira niĩya. Adánpe p̄utoc̄utirigu niiwĩ ñañaré tiirére. Jesucristope p̄utoc̄utirigu niiwĩ añurõ tiirére.

¹⁵ Sícũ basocá netõncãrigue wapamena pau dian̄n̄seyira; Jesucristomenapereja Cõãmacũ paure nemorõrã añuré ticobosarigu niiwĩ. Wapaséro manirõ teero ticojãqui. Teero tiiró, Cõãmacũ basiro basocáre ticobosarigupe Adán netõncãrigue wapa tiiróbiro niiridojãcu. ¹⁶ Sícũ basocá cũũ sícãrĩrã netõncãrigue waparena pau “wapa c̄uorã niĩya” jĩnorira niiwã. Bayiró peti basocá netõncãjãri siro, Cõãmacũ basirora ticobosarigue paũ petire “añurãrã niĩya” jĩnorĩ tiia. Teero tiiró, sícãrĩrã netõncãrigue wapapeja Cõãmacũ basocáre ticobosarigue tiiróbiro niiridojãcu. ¹⁷ Sícũ basocá sícãrĩrã netõncãrigue wapamenarã diaré sesajõãyu. Teero wáapacari, nemorõrã Cõãmacũ añurõ tiinórãpe añurére b̄uãadacua. Cũã Cõãmacũ basiro añuré ticobosariguere ñeeadacua. Teero biiri cũũ “añurãrã niĩã múã” jĩrére t̄uoádacua. Sícũ

basocáye tiibosáriguemenape catiré petihére снопннúseadacua. Cũãrã Jesucristo niĩ.

18 Biiro putuájĩyu sáa: Sícũ basocá sícãrĩrã netõnucãrigue wapamenarã niipetira ñañarõ tiinõãdara putuári tiiyĩgu. Teerora sícũ basocá sícãrĩrã añurõ tiibosáriguemenarã niipetirare “añurãrã niĩya” jĩmasĩrĩ tiigú tiirĩgu niiwĩ; catiré petihére buamasĩrĩ tiigú tiirĩgu niiwĩ. 19 Sícũ basocá Cõãmacũrẽ yũuririgue wapamena paure ñañaré tiirã putuári tiiyĩgu. Teerora sũcã sícũ basocá Cõãmacũrẽ yũurigue wapamena paure “añurãrã niĩya” jĩgũdaqui.

20 Basocá cãã basiro dutiré снорí siro niipacari, Moisére dutiré cũuriguecã jeanemoyiro sũcã. Teeména basocá nemosãñurõ netõnucãrere iñamasĩyira. Tee tiiró, ñañaré tiiré tiinemórõbirora Cõãmacũpe nemosãñurõ basocáre añuré ticorigu niiwĩ. 21 Ñañaré tiirigue wapamena niipetira basocáre diaadare wáayiro. Tee tiiróbirora Cõãmacũ basiro añuré ticorépecã basocáre añurãrã, wapa снорһера putuári tiimasĩre wáayiro. Teeména Cõãmacũ marĩ Õpũ Jesucristomena catiré petihére ticomasĩqui.

6

Cristomena mama catiré tiiróbiro снорécutia

1 Too docare ¿deerope putuánoãdari sáa? “Cõãmacũ basiro marĩrẽ añuré ticonemoãrõ jĩrã, ñañaré tiirucújããda”, ¿jĩãdarite? 2 Jĩrijããda. Jesucristo curusapu diarito, marĩcã cũmenarã diarirapu tiiróbiro wáarira niiwũ. Marĩ diarira tiiróbiro nijĩrã, ñañarére tihéna niirõ booa.

¿Deero tiirá marĩ too sugueropu ñañaré tiinunáserirobiro tiinunáseboata? Tiirícu sáa. ³ Múã masĩcu: Niiptira marĩ wãmeōtinorira Jesucristo diarirobiro diasotoapeora tiiróbiro tiirá tiijiyu. ⁴ Jesús diaari siro, masãcopepu cūūnoyigu. Marĩ wãmeōtinoremena cūūrē cūūiro tiiróbirora marĩcārē marĩ ñañaré tiirécã cūūnoriro niiwũ. Marĩ Pacu cūū tutuaremena Jesucristore diarigupure masōrigu niiwĩ. Marĩpe cūūmena masãrira tiiróbiro niijĩrã, cūūmena mama catiré tiiróbiro caorécãtia.

⁵ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro niijĩrã, cūū diarigupu masãriro tiiróbirora sĩcārōména marĩcã masãadacu sũcã. ⁶ Ateré masĩã: Marĩ too sugueropu ñañarō niirecatirere Jesucristo diariguemena curusapu páabiatunoriro tiiróbiro wáayiro. Marĩ bayiró ñañaré tiidugárere petijōãrō jĩrō, teero tiinóyiro. Teero tiirá, ñañaré tiirijārō booa. Marĩrē ñañaré bayiró peti tiinunáseri tiirijārō booa sáa. ⁷ Sĩcũ diarigupu cūū catigu ñañaré tiiriguere netōrigupu niiqui. ⁸ Marĩ Jesucristomena diarira tiiróbiro niijĩrã, “cūū tiiróbirora catiadacu” jĩrécārē padeóa. ⁹ Ateré masĩã: Jesucristo diarigupu masōnorigu dianemoriq̄ui. Cūūrē dianemorĩ tiimasĩricu. ¹⁰ Jesucristo diagu, sĩcãrĩrã basocã ñañaré tiiré wapare diabosayigu. Mecūtīgārē cūū catigú niijĩgũ, sĩcārōména Cõãmacūmena duuró manirõ catirucuq̄ui. ¹¹ Tee tiirá, marĩcã “Jesucristomena diarira tiiróbiro niĩã” jĩ tũgueñaãda. Diarira tiiróbiro ñañaré tiirijããda. Teerora sũcã marĩcã sĩcārōména Jesucristomena niijĩrã, “Cõãmacūmena duuró manirõ catirucuadacu” jĩ tũgueñaãda.

12 Teero tiirá, marĩrẽ ñañaré tiidugáre marĩ wácũrẽpure jeapacari, teero nəcãjãáda. 13 Marĩye õpũũ maquẽ tiirémena wapa cuorá pũtuárijãáda. Teero tiirá, biirope niiáda: Marĩ dia masãrira tiiróbiro niijĩrã, marĩye õpũũ maquẽrẽ Cõãmacũyepere tiicotéri tiiáda sáa. Teeména cãũ dutiré añurẽpere tiicotérucuada. 14 Marĩjã Moisés dutirémena niiria; Cõãmacũ marĩrẽ añuré ticorémenape niiã. Teero tiiró, ñañaré marĩrẽ dutinetõnəcãrĩ, tiiríjãrõ booa.

Marĩ padecotera tiiróbiro niiré

15 Too docare ¿deerope pũtuánoãdari sáa? Marĩjã Cõãmacũ marĩrẽ añurõ tiibosáremena niiã. Moisés dutirémenape niiria sáa. Teero tiirá, “ñañaré ti-ijáco” ¿jĩãdari? Jĩrijãáda. 16 Múã masĩcu: Æpĩ dutirére yũurucura, cãũrẽ dutiapienori basoca sããrã tiiã; cãũ múã õpũ pũtuágu tiiquí. Tee tiiróbiro niiã, múã ñañarére tiirucúra. Ñañaré tiiré wapa pecamepũ wáarere bũaádadu. Cõãmacũ dutirére yũurucurapeja, cãũrẽ padecotera tiiróbiro niiã. Cãũ dutirére yũura, añurõ tiimasĩrere bũaádadu.

17-18 Too sũgueropũ múã ñañarére tiirucúrira niijĩyu ména. Tee biirira niipacara, Jesucristoye quetire bueri tuorá, añurõ yũuyiro. Teero tiirá, ñañarére tiirucúmirira añurẽpere yũuyiro sáa. Yũu múãrẽ teero tiiríguere wácũcogu, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. 19 Múãrẽ wisióro tũgueñarijããrõ jĩĩgũ, biiro wedea: Múã too sũgueropũre múãye õpũũ maquẽmena ñañarére tiirucújĩyu. Jõõpemena ñañaré tiidóajĩyu. Atitópere múãye õpũũ maquẽmena añurére tiiyá. Teero tiirá, añurére tiirucúra pũtuádadu.

20 Too sugueropure múã ñañarére tiirucúra niijĩrã, ãñurépere tiibórano mee niijĩyu ména.
 21 Múã ñañarére tiirígue wapare ¿ñeenó ãñurére buayíri? Atitóre múã too sugueropu ñañarére tiiríguere wãcũrã, bobocú. Tee ñañarére tiirígue wapamena pecamepu wáare dícare buabójĩyu.
 22 Atitóre múã netõnénorira niijĩrã, ñañarére tiirícu sáa. Cõãmacũrẽ padecotera niicu. Cũũrẽ padecotere wapa ãñurõ tiimasĩre buaádadu. Teewapamena catiré petihére buaádadu. 23 Ñañarére tiiré wapare diadoarere buanócu. Cõãmacũ marĩrẽ wapamanĩrõ ticoréja catiré petihére buarí tiiré niicu. Marĩ Ôpũ Jesucristomena “sĩcãrõména niĩya” jĩĩgũ, teeré ticoqui.

7

Wãmosiãre maquẽmena queoré

1 Yáa wedera, múã basocáre dutirére masĩrã niicu. Teero tiirá, múã ateré masĩcu: Marĩ catirí burecopu dícare basocáre dutirére yuumasĩcu.
 2 Queorémena múãrẽ wedeguda. Marĩrẽ dutiré biiro niiã: Sĩcõ wãmosiãrigo coo manũ catiritabere ména cũũ numo niyo. Cũũ diaari siro docare, cãã wãmosiãrigue petijõãcu; coo manũ manigõ putuájãco. 3 Coo manũ catipacari, ãpĩména niigõ, ñeeaperepigo putuáco. Coo manũ diaari siro docare, cãã wãmosiãrigue petijõãcu. Teero tiigó, ãpĩména dúutugo, ñañarõ tiigó mee tiicó.

4 Yáa wedera, tee tiiróbirora wáajĩyu marĩrẽ. Marĩ Cristomena diasotoapeorira niiã. Mecãtígãrẽ Moisére dutiré cũũriguemena mee niiã. Teero tiirá, ãpĩména dúutumasiãgõ tiiróbiro niimasĩã. Marĩ

dúutugꝯ diarigꝯꝯ masõrigꝯ niĩ. Marĩ cãũmena niijĩrã, ãñurõ niirecutirere bũaadacu. ⁵ Tíatorꝯꝯ marĩ ñañarére tiirĩ basoca niirucuwꝯ. Moisére dutiré cũuriguere tũóari siro, nemosãñurõ ñañarépere tiidugáwꝯ. Tee ñañarére tiirígue wapa diadoare bũaadara niimiwã. ⁶ Atitóre Moisés dutiré marĩẽ dutimasĩria. Teeré netõrĩrapꝯ niĩã. Teero tiirã, Moisés dutiré jóariguere tiicotéria. Espíritu Santo boorépere tiicotéa.

Ññurére tiidugápacꝯ, ñañarépere nemorõ tiicú

⁷ Too docare ¿deerope pũtuánoõdari sáa? “Moisére dutiré cũurigue ñañaniã”, ¿jĩãdari? Jĩrijããda. Tee dutiré maniãtã, marĩ tiirére “ñañaré tiiré niicu” jĩmasĩribojĩyu. Tee dutiré watoapꝯꝯ sicawãme biiro jĩã: “Ãpẽrãyére ugorijãña”, jĩã. Tee jĩrõno manidõjããtã, too docare yꝯꝯ “ugorecutire ñañaré niicu” jĩmasĩña manibójĩyu. ⁸ Tee dutiré yꝯꝯꝯ ñañaré tiirére ãñurõ tũgueñamasĩrĩ tiipacãri, yꝯꝯꝯꝯ nemosãñurõ ñañarére tiidugágꝯ pũtuájãã. Tee dutiré maniãtã, ñañaré tiirígꝯ niipacꝯ, wãcũña manibójĩyu.

⁹ Tíatorꝯꝯ ména yꝯꝯ tee dutirére masĩriritopꝯꝯ wãcũpatiro manirõ yꝯꝯ niijãmiwã. Too síro tee dutirére yꝯꝯ masĩrĩ sáa, ñañaré tiiré yꝯꝯꝯ dutinucãwã. Teero tiigá, “pecamepꝯ wáagudacu” jĩ tũgueñamitꝯ. ¹⁰ Teero tiiré wapa ñañaré tiinógũdꝯꝯ niijãgũ tiirígꝯ niimiwã. Tee dutiré basocãre Cõãmacũmena ãñurõ pũtuári tiiré niipacaro, yꝯꝯꝯꝯ wapa cũogú, diagudꝯ pũtuári tiiwá. ¹¹ Yꝯꝯ tee dutirépere wãcũnũnũseboariguere ñañaré yꝯꝯꝯꝯ niiré yꝯꝯꝯ ñañarére wãcũnũnũseri tiĩãmajãmitꝯ. Tee dutirére masĩpacꝯ, yꝯꝯ ñañaré

tiiré wapamena diadoarere buajǵǵũdu tiimírigu niiwã.

12 Teero tiiró, Moisére dutiré cǔũrigue ñañaré maniré peti niã. Tee dutiré niipetirepura ñañaré maniré, diamacú maquẽ, añuré niã. 13 Too docare tee dutiré añuré niipacaro, ¿yũre diadoarere buajǵǵũdu putuári tiigári? Tiirícu. Yũ netõncãre wapamenape diadoarere buajǵǵũdu putuamitu. Teero tiiró, yũ tiirécutirepe tee dutiré añurémena ññarĩpereja, ñañaré tiiré niiriro niiwã. Ateména putuáa: Tee dutirére tũomasĩpacu netõncãjĩgũ, ñañaré tiirére “bayiró ñañaré niã” jĩmasĩnoã.

14 Marĩ masĩã: Moisére dutiré cǔũrigue Cõãmacú ticorigue niirõ tiia. Yũre ñañarére tiisũguénucãrigu niijĩgũ, ñañarérena tiirucúgu tiiróbiro niigú niã. 15 Yũ tiidugárere tiiría; yũ tiiríporepere tiirucújãga sũcã. Yũ basiro yũ tiirucúrere tũomasĩriga. Deero tiigú teero tiíata yũ. 16 Yũcã yũ tiidugáherere tiirucújĩgũ, Moisére dutiré cǔũriguere tiirípacu, “añuréra niã” jĩapujã. 17 Yũ basiro mee ñañaré tiia. Yũpũre ñañaré tiiré niijĩrõ, yũre ñañaré tiirí tiigá. 18 Ateré yũ masĩã: Yũ basirora yũ ñañarére tiisũguénucãrigu niijĩgũ, añurépere “añurõ tiijǵǵũda” jĩãrigu niipacu, tiimasĩriga. 19 Añuré yũ tiidugárere tiiróno tiigú, ñañaré yũ tiidugáherepere tiirucúa. 20 Yũ tiidugáherere tiigú, yũ basiro mee teero tiia. Yũpũre ñañaré tiiré niijĩrõ, yũre ñañaré tiirí tiigá.

21 Ate wáarucua yũre: Yũ “añurére tiijǵǵũda” jĩpacu, ñañarére tiyapácutirucujãga. 22 Yũ basiropeja Cõãmacú dutirére tũsanetõjãmiga.

23 Tee tiiró, yuu tagueñarĩ, yuu ñañaré tiisugúerigue yuu añurõ tiidugárepere wãcũnũusedugari, bayiró cãmerĩquẽrõbiro tagueñaga. Wãcũnũusedugamiãriguere ñañarépe dutinetõnucãjãcu.

24 Ñañaré tiirére duumasĩrijĩgũ, ñañarõ tagueñaga. ¿Noã yuu diadoaboariguere catiré petihérepere buarĩ tiimasĩgari? 25 Cõãmacũ sĩcũrã marĩ Òpũ Jesucristomena yuure catiré petihére buarĩ tiimasĩqui. Teero tiigú, Cõãmacũrẽ usenire ticoa. Ateména putuáa: Yuu wãcũrẽmena Cõãmacũ dutirére tiicotégũ niiã. Yuu ñañaré tiisugúeriguere tiirucúgũ niijĩgũ, ñañarépe tiicotégũra niiã.

8

Espíritu Santore cœorá niirecutire

1 Teero tiirá, marĩ Jesucristomena niirãjã ñañaré tiinóricu; pecamepũ wáaricu. 2 Espiritu Santo marĩrẽ mama catirére Jesucristomena cœorĩ tiirígũ niuwĩ. Cũũ catiré ticoriguemena marĩ ñañaré tiirécutirere tiidumasĩã sãa. Diadoaborere netõrĩrapũ niiã sãa. 3 Marĩ ñañarépepe tiisugúenucãrira niijĩrã, Moisére dutiré cũuriguerepere añurõ tiimasĩhẽrã niijĩyu. Tee dutirépeja marĩrẽ netõrĩ tiimasĩria. Cõãmacũ dícu netõrĩ tiimasĩqui. Cũũ macũrẽ ticodiocorigũ niuwĩ, marĩ ñañaré tiirére dia wapatĩbosadutigu. Cũũ macũ marĩ ñañarépepe tiisugúenucãrira õpũucutiro tiiróbirora õpũucutiyigu. Tiiõpũũmena diagũ, marĩ ñañaré tiiré wapare wapatĩpetijãbosarigu niuwĩ. 4 Teeré wapatígũ, marĩrẽ Cõãmacũ dutiróbiro tiiaro jĩĩgũ, teero tiibosáyigu. Teero tiirá, marĩ

ñañarére tiisuguénucãriguere tiinunúsera mee niiã sáa; Espíritu Santo tutuaromena cūũ booróbiro tiirécutirape niiã.

⁵ Basocá cūũ ñañarére tiisuguénucãriguere tiinunúseraja tee díccure wãcūnūnūsecua. Basocá Espíritu Santo boorére tiirécutirapeja tee díccure wãcūnūnūsecua. ⁶ Basocá cūũ ñañarére tiisuguénucãrigue díccure wãcūnūnūserapeja diará tiiróbiro niitoacua. Espíritu Santo boorénorē wãcūnūnūserapeja catiré petihére cwoádara niitoacua; añurō niirecutirere cwoádara niitoacua. ⁷ Basocá cūũ ñañarére tiisuguénucãrigue díccure wãcūnūnūserapeja Cõãmacārē ññadugahera tiiróbiro niicua. Cūũ dutirére tiidugárijrã, tiimasĩhērã niicua. ⁸ Cūũ ñañarére tiisuguénucãrigue díccure tiirucújirã, Cõãmacūpere usenirĩ tiimasĩricua.

⁹ Múãpe múã ñañarére tiisuguénucãriguere tiirécutiricu. Espíritu Santo múãp̄ure niigú cūũ múãrē tiidutirenorē tiirécuticu sáa. Sīcūnorē Espíritu Santo cūãp̄ure manirĩ, Jesucristomena niiriqui. ¹⁰ Cristo múãp̄ure niitã, múãye õp̄ũrĩ bóaadari õp̄ũrĩ niipacari, múãye yeerip̄unarĩpe catiré petihére cwotóacu. Ñañaré tiiré wapa múãye õp̄ũrĩ bóaadacu. Cõãmacūpe múãrē “añurãrã niĩya” jĩnoremēna catiré petihére cwotóacu. ¹¹ Cõãmacū Jesuré diarigap̄ure masõrigū niiwĩ. Espíritu Santo múãmenā niirĩ ññagū, Cõãmacū múãye õp̄ũrĩ bóaadare õp̄ũrĩ niipacari, catiri tiigúdaqui. Teeré tiigúdaqui Espíritu Santo múãp̄ure niigúmenā.

¹² Teero tiirá, yáa wedera, Espíritu Santo marĩrē

tiidutírobirora tiirucúro booa. Marĩ ñañaré tiisugúenúcãriguere tiirijārō booa sáa. ¹³ Marĩ ñañaré tiisugúenúcãriguere tiirája, diadoadara niĩadacu. Tee ñañaré tiisugúenúcãriguere Espíritu Santo tiíápurementa tiidúrapeja catirucudacu.

¹⁴ Niipetira Espíritu Santo dutirobiro tiinunúserano Cõãmacũ põna niĩya. ¹⁵ Cõãmacũ marĩrē Espíritu Santore ticorigũ niiwĩ. Espíritu Santo marĩmenarã niigũ, marĩrē cuiiri tiiriqui; ñañarō netõãdarape cuiremena niirucucua. Espíritu Santo marĩrē “diamacũ Cõãmacũ põnabiro putuára tiiã” jĩmasĩrĩ tiirigũ niiwĩ. Teero tiirã, cũmenarã Cõãmacũrē “Pacu” jĩmasĩã. ¹⁶ Espíritu Santora marĩ wãcũrẽpũre “Cõãmacũ põna niitoaa” jĩ tũgueñarĩ tiiqui. ¹⁷ Cõãmacũ cõoré cũ macũmena putuáadacu. Marĩ Cõãmacũ põna niirĩ, Cristore putuaréno marĩcãrē putuáadacu. Teeré ñeeãdari suguero, Jesucristo ñañarō netõrírobirora ñañarō netõápuro booa ména. Too síropucãrē sícãrõména Cõãmacũ ãñuré cõorére Cristomena cõoádacu marĩ.

Marĩ Cõãmacũ ãñuré cõorémēna niĩadacu

¹⁸ Marĩ atibúrecorũ ñañarō netõã. Too síropũ Cõãmacũ marĩrē ãmũãsepũ ãñurére ticoadarere wãcũrã, mecũtígã marĩ ñañarō netõrē “bayiró niiré mee niĩã” jĩ wãcũã. ¹⁹ Too síro Cõãmacũ marĩrē “yũ põna niĩya” jĩgũ, cũ ãñuré cõorére ticogũdaqui. Cũ teeré ticoadari bũrecore niipetire cũ bauanérigue coteró tiicú. ²⁰ Niipetire Cõãmacũ bauanérigue cũrē netõnúcãripacaro, bóaadare putuáayu. Cõãmacũ “bóaditire putuádoaricu tiirópũja” jĩgũ, teeré teero wáari tiijãrigũ niiwĩ.

21 Too síropureja cūũ bauanérigue bóaadare mee niiãdacu; netõnénoãdacu sáa. Cõãmacũ põna cūũ ãñurére cʉoróbirora cūũ bauanériguecã cʉoádacu.

22 Marĩ ateré masiã: Atitóre niipetire Cõãmacũ bauanérigue pũnirére tʉgueñacu ména. Sícõ numiõ wĩmagũ apagodo pũnirére tʉgueñarõbiro tʉgueñacu.

23 Tee bauanérigue dícu pũniré tʉgueñarõ mee tiia. Marĩ Espíritu Santore cʉorácã pũniré tʉgueñarõbiro niijãã. Cõãmacũ marĩrẽ Espíritu Santore ticosʉguerigu niiwĩ ména. Teero tiirá, ateré coterá tiia sũcã: Too síropu Cõãmacũ niipetira tʉocóropu marĩrẽ “yũũ põnabirora pũtʉájãrã tiiíya” jĩãdarere cotea. Teero biiri “Cõãmacũ marĩrẽ niirucujãadare õpũũrĩrẽ ticogũdaqui” jĩrã cotea. 24 “Teeré ñeejããdacu” jĩ wãcũremena padeosʉguẽjĩrã, netõnénowũ. Sícũnorẽ “ticogũda” jĩriguere ñeetoarigũpũja cotenemoriqúi sáa; diiyenópere cotemasĩña manicú. 25 Marĩpe too síropu ñeeãdarere cotea. Potocõrõ manirõ cotea.

26 Apetó marĩ wãcũbayiripacari, Cõãmacũrẽ diamacú ãñurõ sãĩmasĩripacari, Espíritu Santo tiiápuqui. Marĩ ñañarõ netõrĩ, Cõãmacũrẽ ãñurõ sãĩmasĩrõ mee wáacu. Teero tiigú, Espíritu Santope marĩrẽ tiiápugu marĩ sãĩbóariguere sãĩbosáqui. Marĩ sãĩmasĩña manirére sãĩmasĩqui. 27 Cõãmacũpe marĩ boorére tʉgueñamasĩgũ niijĩgũ, Espíritu Santo sãĩbosárere ãñurõ masĩtoaqui. Espíritu Santo Cõãmacũ basiro cũũrẽ padeoráre boosãrenorẽ bayiró sãĩbosáqui.

Ñañarére ãñurõ netõnũcãjããdacu

28 Cõãmacũ marĩrẽ cūũ booróbiro tiiáro jĩĩgũ, beseyigu. Teero tiirá, marĩ ateré masiã: Marĩ cũũrẽ

maĩrãrẽ tiiápurucujãqui; niipetire marĩrẽ noo ni-
 iréno wáapacari, Cõãmacũ añurére marĩrẽ wári ti-
 iquí. ²⁹ Cõãmacũ sicutopura cũrẽ padeoádarare
 masĩpetitoayigu. Cũã niiãdare maquẽrẽ biiro jĩiyigu:
 “Cũãrã yuu macũ niirrobirora niiãdacua; cũũ ni-
 irecutirebirora niimũãñucããdacua”, jĩiyigu. Teero
 tiigú, cũũ macũrẽ “niipetira yuure padeorá sõwũ
 tiiróbiro niigú putuáguadaqui” jĩitoayigu. ³⁰ Cõãmacũ
 “yuu macũ niirecutirebirora niimũãñucããdacua”
 jĩinorirarena cũũ põna tiiróbirora putuári tiirigu ni-
 iwĩ. Cũũ põna tiiróbiro putuaráre “añurãrã niĩya”
 jĩirigu niwĩ. “Añurãrã niĩya” jĩĩrãrẽ cũũ macũbiro
 putuári tiirigu niwĩ.

³¹ Teero tiirá, marĩ tee niipetirere wãcũjĩrã,
 “marĩrẽ Cõãmacũ diamacúrã tiiápujãgũdaqui”
 jĩimasĩã. Cũũ tiiápuru, ãpẽrã marĩrẽ ñañarõ
 tiipacári, wãcũpatiria. Cũã ñañarõ tiiré niidoaricu.
³² Cõãmacũ cũũ macũ peticãrẽ maĩpacú, marĩye
 wapare diabosadutigu, basocá cũrẽ sĩãrĩ tiijãrigu
 niwĩ. Teero cũũ macũrẽ ticorigu niijĩgũ, niipetire
 marĩrẽ tiiápurecãrẽ ticogũdaqui. ³³ Sĩcũno Cõãmacũ
 cũũ beserirapure “ñañarã niĩya” jĩimasĩriqui.
 Cõãmacũ basiroke “añurãrã niĩya” jĩitoarigu
 niwĩ. ³⁴ Sĩcũno marĩrẽ “ñañarõ tiiró boõa”
 jĩisũguemasĩriqui. Jesucristope marĩrẽ diabosarigu
 niwĩ. Diatoa, masãrigu niwĩ. Teero tiigú,
 mecãtígãrẽ cũũ Pacu diamacúpe duijĩgũ, marĩrẽ
 sãĩboságu tiquí. ³⁵ Sĩcũno Cristo marĩrẽ maĩrẽcãrẽ
 cãmotãmasĩriqui. Marĩ ñañarõ netõpacári, marĩ
 ñañarõ tũgueñarucupacari, marĩrẽ ñañarõ tiipacári,
 marĩrẽ jubóare wáapacari, marĩ suti cuoripacari,
 marĩ quioré watoapu niipacari, marĩrẽ sãĩpacári,

Cõãmacũ cũũ põna tiiróbiro putuáaro jĩĩgũ, cúãrẽ
beseyigu;

cũũ bóebaterere cúã ãñayira;

cúãrẽ “biirope cãmerĩ tiirécutiada” jĩĩyigu;

cúãrẽ dutiré cõoádarecãrẽ cũũrigu niĩwĩ;

“yáa wiipũre yũre padeorá, biiro tiirécutiya”
jĩĩrigu niĩwĩ;

cúãrẽ “ãñurõ tiápurucujãgũdacu” jĩĩrigu niĩwĩ;

⁵ cúã Abraham, Isaac, Jacob pãrãmerã
niinũuseraru niĩya;

Cristocã basocú bauájĩgũ, cúãya põna macãrã ni-
irigu niĩwĩ sũcã.

Cũũ Cõãmacũrã niĩqui.

Niĩpetirere dutimasĩgũ niĩqui.

Teero tiirá, “mũũ ãñugũ niĩã” jĩĩ, urenire ticoru-
cujãrõ booa.

Teerora jĩĩrõ booa.

⁶ Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ ãñurõ
tiipacári, paũ cũũrẽ padeoríya. Cúã padeohéri,
“Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ ‘ãñurõ tiigũda’
jĩĩriguere tiirĩqui” jĩĩgũ mee tia. Cõãmacũ cũũ
jĩĩrẽre diamacũ tiĩquí. “Cõãmacũ niĩpetira
Israel pãrãmerã niinũuserare beseriyigu”,
jĩĩdũgaro tia. ⁷ Teero biiri niĩpetira Abraham
pãrãmerã niinũuserare beseriyigu. Cõãmacũ
Abrahamrẽ jĩĩyigu: “Isaac pãrãmerã niinũusera
mũũ pãrãmerã peti niĩãdacula”, jĩĩrigu niĩwĩ.

⁸ Biiro jĩĩdũgaro tia: Cõãmacũ niĩpetira Abraham
pãrãmerã niinũuserare “yũũ põna niĩya” jĩĩriqui.
Abrahamrẽ “sĩcũ põnacutĩgũdacu” jĩĩrigu põna
dícu Abraham pãrãmerã niinũusera niĩcua

Cõãmacũ ãñacoropũ. ⁹ Cõãmacũ Abrahamrẽ cũũ põnacutíadare maquẽrẽ wedesuguegũ, biiro jĩrigũ niwĩ: “Atitónorã yuu atiri, Sara macũcutigopũ niigõdaco mée”, jĩrigũ niwĩ.

¹⁰ Apeyé niinemoã sũcã: Too síro marĩ ñecũ Isaac namocutiyigũ. Cũũ numo Rebeca sũduárirare niipacó niyigo. Cũãgã Isaac sícũpõnarã niyira. ¹¹⁻¹² Cũã bauáadari sugueropura, ãñuré, ñañarére cũã tiirípacarira, Cõãmacũ sícũrẽna besesuguetoyigũ. Teero tiiríguemena Cõãmacũ cũũ “besea” jĩrere ãñoýigũ. Basocá tiirere ãñagũ mee cũũ besedugarare besequi. Teero tiigũ, Rebecare jĩrigũ niwĩ: “Cũũ sõwũpe cũũ bairé padecotegũ sããgũdaqui”.* ¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã: “Jacoré maĩwũ; Esaúpere booríwũ”,† jĩ jóanoã.

¹⁴ Too docare ¿deerope putuánoãdari sáa? “Cõãmacũ diamacũ tihégũ niiqui too docare”, ¿jĩãdarite? Jĩrijããda. ¹⁵ Cõãmacũ sicutopura Moisére “yuu bóaneõ ãñadugagunorẽ bóaneõ ãñagũda”‡ jĩrigũ niwĩ. ¹⁶ Teero tiirá, marĩ ateré masĩã: Cõãmacũ cũũ bóaneõ ãñadugarare bóaneõ ãñaqui. Basocá basiro bóaneõ ãñadutiri mee bóaneõ ãñaqui. Teero biiri ãñurõ tiiré wapa mee bóaneõ ãñaqui. ¹⁷ Teero tiiró sũcã, Cõãmacũye queti jóaripũpũcãrẽ Cõãmacũ Faraónrẽ “tee biigũdacu” jĩriguere jóanoriro niwũ: “Yuu tutuarere mũumena ãñojúda jĩgũ, mũurẽ õpũ wáari tiwũ. Niipetiro macãrã yuu tutuarere masĩãrõ jĩgũ, teero tiwũ”,§

* **9:11-12** Génesis 25.23. † **9:13** Malaquías 1.2-3. ‡ **9:15** Éxodo 33.19. § **9:17** Éxodo 9.16.

jĩrigu niwĩ Cõãmacũ. ¹⁸ Teero tiigú, Cõãmacũ cũũ bóaneõ ñnadugagunorẽ bóaneõ ñnaqui. Cũũ basirora ãpẽrãrẽ tuodugáhera niirĩ tiiquí.

¹⁹ Sícũno yuu teero jĩãriguere tuogú jĩboqui: “Too docare Cõãmacũ basiro basocãre tuodugáhera niirĩ tiipacá, ¿deero tiigú cũãrẽ ‘wapa cuorã niĩya’ jĩbogari? Cũũ basirora tiidutírenorẽ ‘tiiría’ jĩmasĩña manimícura”, jĩboqui.

²⁰ Cõãmacũrẽ teenórẽ jĩrijãrõ booa. Teero jĩgúnojã Cõãmacũrẽ “diamacú tiiría mũjã” jĩãmajãgũ niiqui. Sotucuru weeariru tiirãrẽ weearigore “¿deero tiigó biiro bauríru weearĩ?” jĩmasĩricu. ²¹ Dii weegõno sicaburuã niipacari, coo tiidugáro weemasĩco. Decomena ãñurẽparũ coo dúaadareparũre weemasĩco. Apeburũaména coo cuoádareparũre weemasĩco.

²² Teerora Cõãmacũcã tiiquí. Cũũ bayiró cúare, teero biiri cũũ tutuarere eñogúda jĩgũ, cũã ñañarẽ tiirã niipacari, teero ññajãqui ména. “Ñañarõ tiinóãdarapũ niitoaya méé” jĩgũ, teero ññajãqui.

²³ Teero tiigú sũcã, cũũ basirora bóaneõ ññarirapereja ãñurõ tiiapugudaqui. Cũũ ãñuróre cuoáro jĩgũ, be-setoajĩyi. ²⁴ Marĩ cũũ bóaneõ ññarã niĩã. Marĩ judíoare, ãpẽrã judíoa niihẽrãcãrẽ beserigu niwĩ.

²⁵ Oseas Cõãmacũ wederiguere tee jĩ jóatarigu niwĩ méé:

Basocá yãa põna macãrã niihẽrãpere “yãa põna macãrã niĩya” jĩgũdacu;

yuu maĩrã niihẽrãpere “yuu maĩrã niĩya” jĩgũdacu,*

jĩ jóarigu niwĩ. ²⁶ Teero biiri

* 9:25 Oseas 2.23.

“múãjã yuu menamacãrã mee niiã” jĩnori dita
macãrãpũrena

“cũã Cõãmacũ catigú põna niiya” jĩnoãdacu,†
jĩ jóarigu niwĩ.

27 Israelya põna macãrã maquẽrẽ Isaías biiro
jóarigu niwĩ:

Israel pãrãmerã niinũnũsera
ditatupari día pairímaa wesapũ niiré tiiróbiro paũ
niipacara,
pũarãgããñurõ netõnénoãdacua.

28 Cõãmacũ cũũ jĩrirobirora diamacũ tiigúdaqui.

Cũũ teeré tiádari bũreco jearipũreja,
pearó manirõ máata atibũreco macãrãrẽ ñañarõ
tiigúdaqui,‡

jĩ jóarigu niwĩ.

29 Isaías basirora tee maquẽrẽ biiro
wedẽũguetoarigu niwĩ:

Cõãmacũ niipetire sotoapũ niigú maríya põna macũ
sícũnorẽ dũarídojããtã,
marĩcã petibójĩyu Sodoma macãrã, Gomorra
macãrã petirírobirora,§

jĩ jóarigu niwĩ.

Cristoyere judíoa boorírigue queti

30 Too docare ¿deerope putuánoãdari sáa?
Biiro niiã: Judíoa niihẽrãpe “ateré tiirí,
Cõãmacũ marĩrẽ ‘añurãrã niiya’ jĩgũdaqui”
jĩrẽnorẽ tiinũnũsericua. Tiinũnũseripacara,
Jesuré padeorẽmenape “añurãrã niiya” jĩnorã
niicua. 31 Judíoaape “Moisére dutiré cũũrigue
tiirẽcũtiremena Cõãmacũ ùsãrẽ ‘añurãrã niiya’

† 9:26 Oseas 1.10. ‡ 9:28 Isaías 10.22-23. § 9:29 Isaías 1.9.

jĩgũdaqui” jĩ wãcũmiyira. Teero wãcũpacara, tee dutirébiro tiiríyira. ³² ¿Deero tiigú Cõamacũ cúãrẽ “ãñurãrã niĩya” jĩriyiri? Cúãpe Jesucristore padeorípacara, Cõamacũpe “ãñurãrã niĩya” jĩrĩ tũodugámiyira. “Marĩ tiirécũtirementape marĩrẽ ‘ãñurãrã niĩya’ jĩgũdaqui”, jĩ wãcũmiyira. Teero tiirá, Jesús ùtãgã tiiróbiro biigúre padeoríjĩrã, tiigapú dũpotua, ñaacũmucua. ³³ Tee maquẽrẽ Cõamacũye queti jóaripũpũ jóanoã: Jerusalénpũre sicaqui ùtãqui cũũã. Tiiquipũ basocá dũpotua, ñaacũmuãdacua. Cũũrẽ padeogáno “bári peti padeotú” jĩriqui,* jĩ jóanoã.

10

¹ Yáa wedera, Israelya põna macãrãrẽ netõnérĩ bayiró boosãã. Teero tiigú, bayiró Cõamacũrẽ sãibosáa. ² Cúã Cõamacũ boorere ãñurõ tiidugámicua. Teero tiidugápacara, ãñurõ tũomasĩricua. Yũũ masĩã cúã tiidugárere. ³ Cõamacũ cúãrẽ Jesuré padeorémentape “ãñurãrã niĩya” jĩrere tũodugáricua. Cúãrẽ dutirere yũũrémentape ãñurãrã niidugacua Cõamacũ ññacoropũre. Teero tiirá, Cõamacũ “Jesupere padeoyá” jĩrere boorícua. ⁴ Jesuré padeogáno doca “dutarere tiirémentape Cõamacũ ññacoropũre ãñugúrã niĩã” jĩ wãcũnũnũseriqui; “Jesuré padeorémentape Cõamacũ ññacoropũre ãñugúrã niĩã” jĩ wãcũnũnũsequi.

⁵ ãpẽrã Moisés dutirémenta Cõamacũ “ãñurãrã niĩya” jĩrere tũodugáya. Moisés tee maquẽrẽ

* **9:33** Isaías 28.16.

biiro jóarigu niwĩ: “Ate dutiré cũurigue maquẽrẽ tiirucũgũ, catiré petihére buagũdaqui”,* jĩĩ jóarigu niwĩ. ⁶ ãpẽrãpẽ cũã Cõãmacũrẽ padeorémena cũũ “ãñurãrã niĩya” jĩĩrere tũodũgãya. Tee maquẽcãrẽ Moisés biiro jóarigu niwĩ: “ ‘¿Noã ãmũãsepũ mũãwagũdari?’ jĩĩ wãcũrijãña”, jĩĩ jóarigu niwĩ. Moisés biiro jĩĩdũgayigũ: “ ‘¿Noã ãmũãsepũ marĩrẽ netõnégũdure suogũ wãagũdari?’ jĩĩ wãcũnemorijãña; atitoarigu niwĩ”. ⁷ Atecãrẽ jóarigu niwĩ: “ ‘¿Noã niiditidiari coperũ diiwãgũdari?’ jĩĩ wãcũrijãña”, jĩĩ jóarigu niwĩ. Biiro jĩĩdũgayigũ: “ ‘Cristo diarira watoapũ niigũrẽ ¿noã masãmũãatiri tiigũdari?’ jĩĩ wãcũnemorijãña; masãmũãtoarigu niwĩ”. ⁸ Teenórẽ “wãcũnemorijãña” jĩĩ jóaari siro, ateré jĩĩ jóarigu niwĩ: “Cõãmacũ basocãre netõnére queti marĩ watoapũ niitoaa; marĩ teeréna wedea; teeréna sũcã wãcũnũnũsea”,† jĩĩ jóarigu niwĩ. (Marĩ tee quetirena wedea; “Jesuré padeoyá”, jĩĩ wedea.) ⁹ “Jesucristo yũũ Õpũ niĩ” jĩĩ wedegũno “Cõãmacũ Jesucristo diarigũpũre masõyigũ” jĩĩ padeó wãcũnũnũsegũ, netõnénogũdaqui. ¹⁰ Jesucristore padeó wãcũnũnũsegũnorẽ Cõãmacũ “ãñugũrã niĩ” jĩĩqui. Cũũrã “Jesucristo yũũ Õpũ niĩ” jĩĩ wederi, Cõãmacũ netõnégũdaqui.

¹¹ Cõãmacũye queti jóaripũpũ ateré jóanoã: “Cũũrẽ padeogũno ‘bũri peti padeotũ’ jĩĩriqui”,‡ jĩĩ jóanoã. ¹² Cõãmacũ judíoare, judíoa niĩhẽrãrẽ sícãrĩbíro ãñaqui. Cũũ sícũrã niipetira Õpũ niĩ. Niipetira cũũrẽ padeorémena sãĩrãrẽ pee ãñurere

* **10:5** Levítico 18.5. † **10:8** Deuteronomio 30.12-14. ‡ **10:11** Isaías 28.16.

ticogũdaqui. ¹³ Cõãmacũye queti jóaripũpũ biiro jóanoã sũcã: “ ‘Õpũ, yũre netõnéña’ jĩĩ sãĩgũno netõnénogũdaqui”, § jĩĩ jóanoã.

¹⁴ ¿Deero tii basocá Jesuré netõnére sãĩãdari, cũũrẽ padeorípacara? ¿Deero tii cũũrẽ padeoádari, cũũye quetire tũorípacara? ¿Deero tii cũũye quetire tũoádari, tee quetire wederí basoca manipacári? ¹⁵ ¿Deero tii cúã tee quetire wedeadari, sĩcũno cúã pũtopũ “wedegũ wáaya” jĩĩgũ manipacári? Cõãmacũye queti jóaripũpũ tee maquẽrẽ biiro jóanoã: “Marĩrẽ añuré quetire wedeacara jeari ññarã, bayiró useniã”, * jĩĩ jóanoã.

¹⁶ Pãũ judíoa añuré quetire tũopacára, niipetira padeoríya. Isaías teeréna biiro jĩĩ jóarigũ niĩwĩ: “Ûsã Õpũ, noãnópe ùsã wederere padeorá padeojíya. Niipetira padeopetíríya”, † jĩĩ jóarigũ niĩwĩ. ¹⁷ Ateména pũtuáa: Tũogũno padeoré buaquí. Cũũ buaquí Cristoye queti wederi tũorémèna.

¹⁸ Yũpe ateré sãĩñáã: ¿Apetó tiirá, Israelya põna macãrãcã tũorídojãyiri? Tũomíjĩya. Cõãmacũye queti jóaripũpũ ate jóanoã:

Cúã wederé quetire niipetiro macãrã tũopetíjõãyira.

Cúã wederé atibúreco niipetiropũ sesajõãyiro, ‡ jĩĩ jóanoã.

¹⁹ Ateré sãĩñánemoã: ¿Apetó tiirá, Israelya põna macãrã añuré quetire tũomasĩriyiri? Tũomasĩmijĩya. Yũ teeré Moisés jóariguemena

§ **10:13** Joel 2.32. * **10:15** Isaías 52.7. † **10:16** Isaías 53.1.

‡ **10:18** Salmo 19.4.

wedesugueguda. Cũũ Cõãmacũ wedeseriguere
biiro jĩĩ jóarigu niuwĩ:

Judíoa niĩhẽrãcãrẽ añũrõ tiigúda.

Teero cúãrẽ tiirí, múã ñĩatutiadacu.

Múã “Cõãmacũyere tũomasĩriya” jĩĩré dita
macãrãrẽ yũũ añũrõ tiirí,

múã cúaadacu,§

jĩĩ jóarigu niuwĩ.

²⁰ Too síro Isaíacã Cõãmacũ wedeseriguere cuiro
manirõ biiro jĩĩ jóanemorigu niuwĩ:

Ãmaãhẽrãpe yũũre buawá.

Yũũre “¿deero biirecutigari?” jĩĩ sãĩñáhẽrãpere
masĩrĩ tiiwá,*

jĩĩ jóarigu niuwĩ.

²¹ Isaías Israelya põna macãrãpere Cõãmacũ
wedeseriguere biiro jĩĩ jóarigu niuwĩ sũcã:
“Búrecori yoaro yé wãmorĩrẽ súunucũmiwũ,
'sũnarãrẽ, netõnucãrepirare boca ñeegũda' jĩĩgũ”,†
jĩĩ jóanemorigu niuwĩ.

11

*Israelya põna macãrãrẽ sĩquẽrãrẽ Cõãmacũ be-
serigue*

¹ Ateré sãĩñánemogũda: ¿Cõãmacũ cũũyarare
cõãjõãyiri? Cõãwaririgu niuwĩ. Yũũcã Israelya
põna macãrã niĩã. Abraham pãrãmi niinunusegu,
Benjamínya põna macãrã niĩã. ² Too sugueropũ
Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ beseyigu, cũũyara
niĩãrõ jĩĩgũ. Atitócãrẽ cúãrẽ cõãwariqui. Elías
Cõãmacũye queti jóaripũ jĩĩriguere múã tũomĩjĩyu.

§ 10:19 Deuteronomio 32.21.

* 10:20 Isaías 65.1.

† 10:21

Isaías 65.2.

Cũ Cõãmacũpure Israelya põna macãrã tiirere bi-iro wedeyigu: ³ “Õpã, cúa mnyara profetare siãpetijãrira niwã. Mũrẽ padeorã wãicurare sópeorere tiibatéjãrira niwã. Yũ sïcãrã dusa mũrẽ padeogú. Yũcãrẽ siãdugãra, ãmaãrã ticúa”, jĩyigu.* ⁴ Cõãmacũpe cũrẽ yũyigu: “Cúa teero tiipacãri, siete mil basocã yũre padeorã dusaãya. Cúaã Baalbiro baugú weerigũre padeoríya”,† jĩyigu. ⁵ Atitópucãrẽ péerora Israelya põna macãrãrẽ Cõãmacũ cũ ãñurõ tiirémãna besequi. ⁶ Cũ basocãre ãñurõ tiigú nijigũ, cãrẽ besequi; cúa ãñurõ tiirẽ wapa mee besequi. Cúa ãñurõ tiirẽ wapa cãrẽ beseatã, “cũ basocãre ãñurẽ ticogú niã” jĩrẽ wapamaníbojlyu.

⁷ Too docare ¿deerope putuãadari? Israelya põna macãrã “Cõãmacũ ‘ãñurãrã niilya’ jĩgũdaqui marĩrẽjã” jĩ wãcũmijlyu. Cõãmacũpe cũ beserira dícare “ãñurãrã niilya” jĩrigũ niwĩ. Æpẽã besenoña manirã nijĩrã, tũomasĩre manidójãrã putuãjãyira. ⁸ Tee maquẽ Cõãmacũye queti jóaripũpũ jóanoã:

Cõãmacũ Israelya põna macãrãrẽ cũyere tũomasĩhẽrĩ tiiyigu.

Cãrẽ capeari iñahẽrã, cãmopéri tũohẽra tiiróbiro niirĩ tiiyigu.

Tee atitópucãrẽ teerora nijãya ména,‡ jĩ jóanoã.

⁹ Davicã tee maquẽrẽ Cõãmacũmena wedesegu, biiro jĩrigũ niwĩ:

* **11:3** 1 Reyes 19.10,14. † **11:4** 1 Reyes 19.18. ‡ **11:8** Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10.

Israelya pōna macārã cúa bōseyara, m̄uure
wãcũricua.

Cúa teero tiiré wapa cúaãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiyá.

¹⁰ Cúaãrẽ t̄omasĩhẽrã tiiróbiro, ññahẽrã tiiróbiro ni-
irĩ tiiyá.

Pee n̄acũré apara, sucubírocõã tutaro tiiróbiro
ñañarõ netõrĩ tiiyá,§
jĩ jóarigu niwĩ.

Judíoa niihẽrãrẽ netõnérique

¹¹ Apeyé múãrẽ jĩnemogũda. Judíoa Jesucristore
padeohéri, ¿Cõãmacũ cúaãrẽ cõãpetijãyiri?
Cõãpetirijĩyi. Cõãmacũ cúa netõn̄acãrĩ ññagũ,
netõnére quetire wederáre judíoa niihẽrãpere
wededutirigu niwĩ. Too docare judíocã “marĩcã
padeoáda” jĩãrõ jĩngũ, teero tiirígu niwĩ. ¹² Judíoa
Jesucristore padeohéri, ãpẽrã atibárecop̄u niirãrẽ
ãñurõ wáaa. Cõãmacũ “ȳu põnarẽ ãñurẽ ticogũda”
jĩriguere judíoa ñeeríwa; judíoa niihẽrãpe ñeeẽya.
Judíocã Jesucristore padeorító jeari, niipetira
atibárecop̄u niirãrẽ nemorõrã ãñurõ wáaadacu.

¹³ Mecũtígã múã judíoa niihẽrã dícuere wedegũdu
tíia. Jesucristo ȳuure múãrẽ cũũyere wededutigu
besecũwĩ. Ȳu ññarĩ, ȳu paderé búri niiré mee
niã. ¹⁴ Ȳu múãpere tee quetire wederi ññarã,
yáa wedera judíocã “padeoró boocú” jĩbocua.
Teero tiirã, cúaãcã netõnénobocua. ¹⁵ Judíoa
Cõãmacũ menamacãrã niimirira cúaãrẽ padeorĩjĩrã,
cõãnoyira. Tee tiigũ, judíoa niihẽrãpere cũũ
menamacãrã wári tiiyígu. Too síro cũũ cúaãrẽ

§ **11:10** Salmo 69.22-23.

ñeenemorĩ, ãñunetõjõããdacu. Diarirapũ masõrira tiirõbiro niĩãdacu.

¹⁶ Queorémēna mǎãrē wedegũda: Pã tiirã decomēna nēe, “Cõãmacũye tiĩãdare niĩã” jĩĩcua. Tee jĩĩpacari, Cõãmacũ dũsarécãrē “yéera niĩã” jĩĩ ãñaquĩ. Teerora niĩã sũcã yucũgũmenacãrē. Tiigũ nucõrĩ Cõãmacũye niicu. Teeré tiirõbirora Cõãmacũ teedũpuricãrē “yéera niĩã” jĩĩ ãñaquĩ.*

¹⁷ Ɔsã judíoaja olivogũ dũpũ macãrã peti tiirõbiro niĩã. Sĩquērã teedũpurire dũpotécõãriro tiirõbiro Cõãmacũ sĩquērã judíoare cõãrigũ niĩwĩ. Too síro teedũpuri niĩãriropũ apegũ olivo macãnucũ macũ dũpurire wiiñédutigu toopũ tuuquĩ. Tuuari siro, ãñurõ wiicãmeyio, wĩmũãdacu tiigũ dũpuri tiirõbirora. Teeré tiirõro tiirõbiro wáayiro mǎã judíoa niĩhẽãcãrē. Cõãmacũ mǎãrē cũũyara wáari tiirĩgu niĩwĩ. Mǎã judíoa niiripacara, niipetire Cõãmacũ Abraham pãrãmerãrē “ãñurē ticogũda” jĩĩriguere ñeeãdacu. ¹⁸ Teeré ñeeãdara niipacara, “marĩjã judíoa nemorõ ãñucu” jĩĩ wãcũrijãña. Mǎã dũpuri tiirõbiro dícu niicu. Nucõrĩ tiirõbiro sũonĩrã mee niicu mǎãjã.

¹⁹ Mǎã judíoa niĩhẽrã ateré jĩĩbocu: “Sĩquẽ ñañarē dũpuri dũpotécõãnorigue tiirõbiro Cõãmacũ judíoare cõãrigũ niĩwĩ. Apegũ maquẽ dũpurimēna wasotúnorigue tiirõbirora ãsãpere cũũyara wáari tiirĩgu niĩwĩ”, jĩĩbocu. ²⁰ Teerora biia, biiropeja. Cõãmacũ cúã padeohéri ãñagũ, cõãrigũ niĩwĩ. Mǎãpe cũũrē padeorã niĩjĩrã, cũũyara niĩã. Teero tiirã,

* **11:16** Judíoa ñecũsũmũã Abraham, Isaac, Jacob tiigũ nucõrĩ tiirõbiro Cõãmacũyara niĩĩya. Cúã pãrãmērã niinũnũseracã tiigũ dũpuri tiirõbiro niĩjĩrã, Cõãmacũyara niĩĩya.

“ūsã judíoa nemorõ niiã” jĩ wãcũrijãña. Teero wãcũrõno tiirã, Cõãmacũmena tũomasĩsãñu niiña, ùsãcãrẽ cõãrĩ jĩrã. ²¹ Cũũrã judíoare olivogu niisũguere dũpũrĩre dũpotécõãriro tiirõbĩro tiirĩgu niĩwĩ. Múã judíoa niĩhãcãrẽ cũũrẽ padeohãri, teerora tiigũdaqui.

²² Aterẽ acabõrijãña: Cõãmacũ basocãre bõaneõ ãñagũ niiqui. Teero biiri ñãñarẽ tiirãre queorõ diamacũrã ñãñarõ netõrĩ tiiqui. Cũũrẽ padeohãrãre ñãñarõ netõrĩ tiiqui. Múã docare bõaneõ ãñagũ niiqui. Teero tiirã, múãrẽ cũũ bõaneõ ãñarẽre wãcũrã, padeorucũjãña. Múã duucũrĩ, ñãñarẽ dũpũri dũpotécõãriro tiirõbĩro múãcãrẽ cõãgũdaqui. ²³ Judíoacã cõãnorira niipacari, Jesucristore padeorĩ, cũãcãrẽ ãñurõ tiigũdaqui. Dũpũri dũpotécõãrigue tiirõbĩro niimirĩre tiigũpũra tuunemorõ tiirõbĩro tiigũdaqui sũcã. Cũũyara wãari tiigũ, teero tiigũdaqui. Cũũ teerẽ tiimasĩjãqui. ²⁴ Múã judíoa niĩhãrã macãnucũ macũ olivogu dũpũri tiirõbĩro niirira niiã. Cõãmacũ teedũpũrĩre ãñurĩgũpũre tuurĩgue tiirõbĩro múãrẽ cũũyara wãari tiiyĩgu. Judíoa doca olivogu maquẽ dũpũri peti tiirõbĩro niĩya. Cõãmacũ teedũpũrĩre tiigũ basiropũre tuuri, nemorõ ãñurõ wiiõãcu. Teero tiigũ, Cõãmacũ múãrẽ cũũyara peti niiripacari, cũũyara niirĩ tiirĩgu niĩwĩ; judíoapereja nemorõrã cũũyara niirĩ tiigũdaqui sãa.

Judíoare netõnéãdare

²⁵ Yãa wederabĩro niirã, “Cõãmacũ ùsãpere judíoare nemorõ maĩqui” jĩrĩ boorĩga. Teero tiigũ, too sũguero macãrãpũ masĩña manĩrĩguere múãrẽ masĩrĩ boogã. Ate niiã: Paũ judíoa cãmpõeri tũohãra

tiiróbiro niiŷya: Jesuré padeoríya ména. Tée judíoa niihērã Jesuyé maquērē t̃oꝑetí, paꝝ padeoári siro, padeoádacua. ²⁶ Teero wáari, niipetira judíoa netōnénoádacua. Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripũꝑũ jóanoã:

Basocáre netōnégũdu Jerusalén macārãya pōna macũ niigũdaqui.

Jacob pārãmerãye ñañarére cōāgũdaqui.†

²⁷ Cũāye ñañarére acabóri, yꝝũ too sugueropũ jĩirigue diamacũ wáaadacu,‡

jĩĩ jóanoã.

²⁸ Paꝝ judíoa Jesús basocáre netōnére quetire padeodugáricua. Cũã padeohére wapa múãpere Cōāmacũ añũrõ tiiquí. Cũã padeodugáripacari, cũãrē maĩquí. Sicatopũra cũã ñecūsũmuãrē beserigu niijĩgũ, cũũ beserira pārãmerã niinũnũseracãrē maĩquí. ²⁹ Cōāmacũ judíoare cũũ “añũrére ticogũda” jĩĩriguere ticorijã tiiríqui. Añũré

ticoriguere pũtuãneriqui. Teero biiri cũũ beseri pōna macārãrē cōãriqui. ³⁰ Too sugueropũ múã Cōāmacũrē netōnũcãrira niiwũ. Atitóre Cōāmacũ judíoa netōnũcãrĩ ññagũ, múãpere bóaneõ ññaqui. ³¹ Teerora wáaadacu judíocãrē. Cũã Cōāmacũrē netōnũcãya. Too síro Cōāmacũ múãrē bóaneõ ññarirobirora cũãcãrē bóaneõ ññagũdaqui.

³² Cōāmacũ niipetirapũre bóaneõ ññadũgaqui. Teero tiigũ, niipetirapũre sícãrĩbíro “netōnũcãrã niĩya” jĩĩ ññaqui.

³³ ¡Añũnetõjõãgũ niĩĩ Cōāmacũ! Cũũ marĩrē bayiró añũrére tiimasĩrĩ tiiquí; cũũ masĩré, cũũ

† 11:26 Isaías 59.20. ‡ 11:27 Jeremías 31.33-34.

tugueñare añunetõjõãre niicu. Cũũ “biiro tiigúdacu” jĩĩ wácũrére wedemasĩña maniã; cũũ tiirére tũomasĩña maniã. Cũũ sícũrã masĩqui. ³⁴ Cõãmacũ marĩ Õpũ wácũrére sícũno masĩriqui. Sícũ cũũrẽ “biirope booa” jĩĩmasĩriqui. ³⁵ Teero biiri sícũno “Cõãmacũ yũre wapamóqui yũ cũũrẽ ticorigue wapa” jĩĩmasĩriqui.* ³⁶ Niipetire cũũ tiirigue dícu niĩã. Teeré cũũ cotequi. Teeménarã cũũ booró tiidugáro tiijãqui. Teero tiirã, niipetira Cõãmacũrẽ “cũũ niipetirere dutimasĩqui” jĩrucujããda. Teerora niĩãrõ.

12

Jesuré padeorãre tiidutíre

¹ Yãa wedera, Cõãmacũ marĩrẽ añurõ bóaneõ iĩnarucuqui. Teero tiirã, Cõãmacũrẽ múã basiro múãye õpũũrĩ, wácũré, niipetiremena “mũyera niĩã” jĩĩña. Wáicũrãre sĩadutí ticorirobirora múãye õpũũrĩ catiré niipacari, cũũrẽ ticoya. Múãye õpũũrĩ ñañaré maniré niirĩ, Cõãmacũ múãmena usenigũdaqui. Múã tee tiirémãna cũũrẽ padeorẽre diamacũ ãñoãdacu. ² Múã atibũreco macãrã tiirucũrere iĩnarã, cũã tiiróbiro tiirijãña. Biirope tiiyã: Múã wácũrére wasowáya. Teemãna múã niirecutirere wasojããdacu; Cõãmacũ boorẽpere masĩãdacu. Cũũ boorẽre masĩjĩrã, añurẽre tiĩãdacu; Cõãmacũrẽ usenirĩ tiĩãdacu. Cũũ boorẽ diamacũ niĩã.

³ Cõãmacũ añurẽ ticogũ yũre beserigũ niĩwĩ, cũũye quetire wedearo jĩĩgũ. Teero tiigũ, múã niipetirapũre jĩĩã: Sícũno “niipetire tiipetijãmasĩã”

§ 11:34 Isaías 40.13. * 11:35 Job 41.11.

jĩĩ wãcũrijãrõ booa. Queoró wãcũrepe biiro niiã: “Jesucristore padeojĩgũ, cãũ tiimasĩre ticoré jeatuaro tiimasĩã”, jĩĩña. ⁴ Queorémèna wedegũda: Marĩya õpũũ sicaõpũũ niipacaro, pee õpũũ maquẽ cãojãã. Niipetire tiiõpũũ niiré merẽã dícu padea. ⁵ Teerora niiã marĩ Jesuré padeorá. Marĩ paũ niipacara, Cristomena nijĩrã, sicaõpũũ niiré tiiróbiro niiã. Tiiõpũũ niiré merẽã dícu niipacaro, sicaõpũũrã niiã.

⁶ Cõãmacũ marĩ niipetirapũre merẽã dícu tiimasĩrere cũũrigũ niĩwĩ. Cãũ ãñuré ticodũgarere ticoqui. Teero tiirá, teeména ãñurõ tiiápuada. Cõãmacũ marĩ sĩquẽrãrẽ cãũ wededutirere wedemasĩrere ticoqui; teero tiirá, marĩ padeoró jeatuaro ãpẽrãrẽ wedeada. ⁷ Marĩ sĩquẽrãrẽ tiiápumasĩrere ticoqui; teero tiirá, ãpẽrãrẽ ãñurõ tiiápuada. Sĩquẽrãrẽ cãũye maquẽrẽ buemasĩrere ticoqui; teero tiirá, ãñurõ buearo. ⁸ Sĩquẽrãrẽ wãcũbayiri tiimasĩrere ticoqui; teero tiirá, wãcũbayiri tiiáro. Sĩquẽrãrẽ niyeru o apeyenómèna tiiápumasĩrere ticoqui; teero tiirá, tee ticojããrõ. Sĩquẽrãrẽ ãpẽrãrẽ dutimasĩrere ticoqui; teero tiirá, ãñurõ dutimasĩãrõ. Sĩquẽrãrẽ bóaneõ ãñarere ticoqui; teero tiirá, ãseniremena tiiápuaro.

Jesuré padeorá biiro tiirécũtiro booa

⁹ Tiiditóro manirõ ãpẽrãrẽ maĩñá. Ñãñarere boorĩjãña. ãñurépere booyá. ¹⁰ Jesuré padeojĩrã, sĩcãpõna tiiróbiro cãmerĩ maĩñá. Múã basiro múã maĩrõ nemorõ ãpẽrãcãrẽ cãmerĩ quioníremena maĩñá.

¹¹ Marĩ Õpũrẽ padecotera nijĩrã, niipetire múã tiirére sõnoremena tiirĩjãña; ãñurõ tũsarémèna tiiyá.

12 “Cõãmacũ too síropure añurõ tiigúdaqui” jĩrã, useniuyeya. Merẽã wáari, ñañarõ netõrã, wãcũbayijãña. Duuró manirõ Cõãmacũrẽ sãirucújãña.

13 Jesuré padeoráre apeyenó dusarí, tiiápuya. Múã p̄top̄u jearáre añurõ ñeeña.

14 Múãrẽ ñañarõ tiiráre “añurõ wáaaro” jĩ, Cõãmacũrẽ sãĩbosáya. “Ñañarõ wáaaro” jĩrijãña.

15 Usenirãnorẽ useniapuya. Utirãnorẽ utiapuya.

16 Sĩcãrĩbíro añurõ niirecutiya. “Marĩ ñniã nemorõ niiã”, jĩ wãcũrijãña. Teero jĩrõno tiirá, búri niirãmena sĩcãrĩbíro niiña. “Masĩrã peti niiã”, jĩrijãña.

17 Múãrẽ ñañarõ tiirí, cúãrẽ cãmeríjãña. Niipetira ññacoropure añuré dícu tiirucúra niiña. 18 Múã niirõ põõtẽõrõ niipetiramena añurõ niirecutiya. 19 Yáa wedera, múãrẽ ñañarõ tiirí, cãmeríjãña. Cõãmacũpe cúãrẽ ñañarõ netõrĩ tiiáro. Tee maquẽrẽ Cõãmacũye queti jóaripũpu jóanoã: “Ȳ̄̄̄ cãmeboságuda; ȳ̄̄̄ wapa tiigúdacu’, jĩȳ̄̄̄ Cõãmacũ”,* jĩ jóanoã.

20 Atecã jóanoã: “M̄̄̄̄rẽ ññatutigu j̄̄̄̄abóari, ecayá. Cũũ oco s̄̄̄̄nidugári, tĩãña. M̄̄̄̄ cũũrẽ teero añurõ tiirí, cũũ ñañaré tiiríguere bobogúdaqui”,† jĩ jóanoã.

21 Ñañaré múãrẽ docacũmurĩ tiiríjããrõ. Múã añurõ tiirémenape ñañarére docacũmurĩ tiiyá.

13

1 Cõãmacũ dícu macãrĩ dutiráre s̄̄̄̄necori tiiquí. Cũũ cũũrira niĩya. Teero tiirá, niipetira

* 12:19 Deuteronomio 32.35. † 12:20 Griegoayemena ateré jĩã: “M̄̄̄̄ cũũrẽ teero añurõ tiigú, nitĩ asiyáreperer cũũya dupu sotoapu maarpéogu tiiróbiro tiigúdacu”. Ññaña Proverbios 25.21-22.

añurō yuaya cúãrê. ² Dutiráre netõncãgãno Cõãmacũ dutirécãrê netõncãgãrã tiii. Teero tiirá, netõncãrãno ñañarõ tiinõãdacua. ³ Dutiráre añurō yuayunusera cuiro manirõ nijãcua. Netõncãrãpeja cui niicua dutiráre. Cuire manirã niidugara, añurõ tiiyá. Múã teero tiirí, dutirá “múã añuniã” jĩãdacua. ⁴ Cõãmacũ múãrê tiápuaro jĩgũ, cúãrê sõnecorigu niiwĩ. Múã cúãrê netõncãrã doca, cuiya. Dutirácã netõncãrãnorê ñañarõ tiimasĩcua. Netõncãrãrê ñañarõ tiirá, Cõãmacũ dutirére tiirá tiicúa. ⁵ Teero tiirá, marĩrê dutiráre yuuro booa. “Ûsãrê wapa tiibócu” jĩrémena dícu yuura mee tiiyá. Atecãrê wãcũña: “Ûsãpu ñañarõ yeeripũnacutidugariga” jĩrémena wãcũrã yuaya. ⁶ Teero tiirá, dutirá niyeru wapasédutirere múã wapatícu. Dutirá cúã paderére diamacú tiirá, Cõãmacũrê padecotera tiiróbiro niicua.

⁷ Dutirá múãrê dutiri, cúã dutiróbirora tiiyá. Cúã wapasédutiri, wapatíya. Cúã dutirá niirĩ, cúãrê quioníremena ññaña. Cúã añurõ tiirí, cúãrê añurõ wedeseya.

⁸ Æpẽrãrê wapamórijãña; máata wapatípetijãña. Cãmerĩ maĩrépere wapatípetimasĩricu. Teero tiirá, cãmerĩ maĩrucújãña. Æpẽrãrê maĩgãno Moisére dutiré cũüriguere diamacú tiigú tiiquí. ⁹ Tee dutiré ateré jĩã: “Æpĩ numorê ñeaperijãña; apegó manurê ñeaperijãña.* Basocáre sĩãrijãña.† Yaarijãña.‡ Æpẽrãyére ugorijãña”,§ jĩã. Tee niipetire dutiré cũüriguere sicawãmerã néõncõcu:

* **13:9** Éxodo 20.14. † **13:9** Éxodo 20.13. ‡ **13:9** Éxodo 20.15.

§ **13:9** Éxodo 20.17.

“Muu basiro maĩrõ tiiróbirora ãpērãcãrẽ maĩñã”,* jĩã. ¹⁰ Marĩ ãpērãrẽ maĩrã, cũãrẽ ñañarõ tiirícu. Teero tiirá, ãpērãrẽ maĩrémena Moisére dutiré cũũriguere tiipetíra tiiróbiro tiirá tiicú.

¹¹ Teeré tiáda, marĩ catirí burecorire añurõ wãcũrã niirã. Cãnirã tiiróbiro niirijããda. Marĩ sicato Jesucristore padeonãcãrã, “ũmũãsepũ marĩ wáaadaro dusanetõjõãcu” jĩmiwũ. Atitóre marĩ masĩã sãa: Péerogã dusacú Jesucristo putuaatiadaro. ¹² Atebúrecorire ñami naĩtĩãrõ tiiróbiro ñañaré tiiré niinetõjõãã. Bóemũãatiro tiiróbiro Jesucristo putuaatiadaro péerogã dusacú. Teero tiirá, noo booró naĩtĩãrõpũ tiĩãmajãrenorẽ tiidúro booa. Añurõ bóeropũ niirã tiiróbiro niijĩrã, bóeropũ tiiréno dícare tiirucújããda. ¹³ Búrecopũ tiirécãtirobirora tiirucúro booa. Bosebureco niirĩ, cũmu, ãpērãrẽ acaribirijããda. Cũmurijããda. Ñeaperijããda. Sõñorõ jĩrijããda. ãpērãyére ɣgorijããda. ¹⁴ Biirope tiáda: Marĩ Õpũ Jesucristomena niijĩrã, cũũ tiiróbiro añurõ niinũnũseada. Marĩ ñañaré tiidugárere wãcũnũnũserijããda.

14

Jesuré añurõ masĩrã, cũũrẽ añurõ masĩhẽrãye maquẽ

(1Co 8.1-13)

¹ Sĩcũ Jesuré añurõ masĩhẽgũ múã putopũ jeari, cũũrẽ añurõ bocaya. Cũũ Jesuré añurõ masĩhẽrĩ ññarã, cũũrẽ jĩipotocõrõ manirõ ññajãña. ² Sĩcũ “yũũ niipetirere yaari, merẽã wáaricu” jĩ wãcũqui. ãpĩ

* **13:9** Levítico 19.18.

Jesuré añurō masĩhēgūpe “yꝰꝰ oteré dꝰca díꝰꝰre yaagꝰda, Cõãmacūrē netõꝰcārĩ jĩĩgũ” jĩĩ wãcũqui. ³ Niipetire yaagúpe oteré dꝰca díꝰꝰ yaagúre “tee tiiãmajāgũ tiiã” jĩĩrijārō booa. Teerora sũcã, oteré dꝰca díꝰꝰ yaagúpecã niipetire yaagúre “mꝰꝰ wáicꝰ diiroke yaari, ñañaniã” jĩĩ wedepaticoterijārō booa. Niipetire yaagúre Cõãmacũ cũũ macũ wáari tiitóayigũ. ⁴ Marĩ ãpĩrē padecotegure “mꝰꝰ ñañarō tiiã” jĩĩ wedepaticoterijārō booa. Cũũrē dutigú díꝰꝰ “queoró tiiáwũ o ñañarō tiiáwũ” jĩĩmasĩqui. Cõãmacũcã cũũrē padecotegure queoró tiigú wáari tiimasĩqui. Teero tiigú, Cõãmacũ cũũmena usenigũdaqui.

⁵ Teerora ãpērã “sicabꝰrecora apeyé búrecori nemorō Cõãmacūrē padeoró booa” jĩĩ wãcũcua. ãpērãpé “niipetire búrecori sĩcārĩbíro Cõãmacũye niiã” jĩĩ wãcũcua. Teero tiirá, múã niipetirapꝰra múã wãcũrõpꝰre “Cõãmacũ booró tiiã” jĩĩrō booa. ⁶ Sĩcã sicabꝰrecore “Cõãmacũya búreco peti niiã” jĩĩgũno Cõãmacūrē padeogúꝰ, teero jĩĩqui. Niipetire yaagúcã cũũ yaarénorē “Cõãmacũ ticoré niiã” jĩĩ, yaaqui. Teero tiigú, Cõãmacūrē usenire ticoqui. ãpĩ wáicꝰ diiroke yaahegucã cũũ yaarénorē “Cõãmacũ ticoré niiã” jĩĩ, yaaqui. Teero tiigú, Cõãmacūrē usenire ticoqui.

⁷ Marĩ catira, diaracã, marĩ basiro “yꝰꝰ booró tiigúda” jĩĩrijārō booa. ⁸ Marĩ catiró jeatuaro marĩ Õpũrē “mꝰꝰ booró tiiyá” jĩĩjārō booa. Marĩ diaró pꝰtogãpꝰ niirãcã, “mꝰꝰ booró tiiyá” jĩĩjārō booa. Teero tiirá, catirá, diaró pꝰtogãpꝰ niirãcã cũũyara niiã. ⁹ Cristo diarigũ niipacũ, catijãwĩ. Teero tiigú, cũũ catirá Õpũ, teero biiri diarirapꝰ Õpũ niiqui sãa.

10 ¿Deero tiirá máãya wedegu tiiróbiro niigúrē wedepaticotei? ¿Deero tiirá cūūrē “tee tiāmajāgū tiia” jīi besei? Cōāmacū basocáre wapa tiádari bureco jeari, marī niipetira cūū pūtopū jeaadacu. Cūū basiro marī tiiríguere besegūdaqui. 11 Tee maquērē Cōāmacūye queti jóaripūpū jóanoã:

Yūū máã Ōpū catirucugū niia;

yūū wedesere diamacú petira niia.

Teero tiigú, ateré jīiã:

Niipetira yūū díamacūpū ñicācoberimena
jeacūmuādacua.

Niipetirapūra yūūre “Cōāmacū, mūū diamacú
maquē dícu tiia” jīiādacua,*

jīi jóanoã. 12 Tee jóariguere tūorá, marī ateré masiã:
Marī niipetirapūra marī tiiríguere Cōāmacūrē
“teerora tiiwá” jīi wedeadacu.

Jesuré padeorá padeorére ñañoríjāña

13 Teero tiirá, cāmerī wedepaticoterijānda. Biiope tiáda: Apeyenómena Jesuré padeoráre ñañaré tiirí tiibuyérijānda. Teero biiri cúā padeorére ñañorí tiiríjānda. 14 Yūū marī Ōpū Jesuré padeojīgū, “niipetire yaaré añūré niia” jīimasíã. Āpīpé “ate yaaya maniréno niia” jīi wācūrī, cūū basiropereja diamacúrā yaaya maniréno niia. 15 Mūū cūū yaaherenorē cūū ññacoro yaari, cūūcā yaajāboqui. Cūū yaatoaari siro, “atenórē yaahegu niimiāwūrā” jīi, ñañarō tūgueñaqui. Cūū ññacoro yaaēñogū, cūūrē maīgú mee tiicú. Cristo cūūcārē diabosayigu. Mūū yaarémena āpī padeorére ñañorí tiibuyérijāña. 16 Teero tiirá, múā tiiré añūré

* 14:11 Isaías 45.23.

niipacari, ãpẽrãpẽ “ ñañaniã” jĩbocua” jĩ wãcũrã, teeré tiiẽñorijãña. ¹⁷ Cõãmacũ dutiré marĩpũre niiré yaa, sĩni tiiré mee niiã; ãpẽrãrẽ ãñuré tiiré, ãpẽrãména ãñurõ niirecutire, cãmerĩ usenirepe niiã. Espĩritu Santo tiiapuremena teeré tiinõã. ¹⁸ Teeré tiigũno Cristo booró tiigũ niiĩ. Cõãmacũ cãũ tiirére ñña, useniqui. Teero biiri basocãcã cãũrẽ “ãñurõ tiigũ niiĩ” jĩcua.

¹⁹ Teero tiirã, sĩcãrõména ãñurõ cãmerĩ wéepo, ãñurõ niirecutirere ãmaããda. Marĩ sĩcãrõména niirecutira cãmerĩ tiiapuada, Jesuré nemorõ padeoãda jĩrã. ²⁰ Múã yaarémena ãpĩ Jesuré padeorére ñañorijãña. Niirõrã niipetire yaaré ãñuniã. Teero biipacari, ãpẽrã cãũ padeorã yaaherenorẽ múã yaari ññabocua. Cũãcã múãrẽ ññacũ, yaajãbocua. Teeré yaagũno “ñañaré tiiãtu; Cõãmacũ boorére tiihégũ niiã” jĩ wãcũgũ, padeodúboqui. Múã cãũrẽ teero tiibuyéri, ñañaniã. ²¹ Marĩ ãpĩ Jesuré ãñurõ masĩhégũrẽ “Jesuré padeodúri tiibócu” jĩrã, biiro tiiró booa: Cũũ wáicu dii yaaherere yaarijãrõ booa; vino cãũ sĩnihẽrere sĩnirijãrõ booa; apeyenó cãũrẽ Jesuré padeodúri tiirénorẽ tiibuyérijãrõ booa. ²² “Cõãmacũ ññacoropũ yũũ tiiré ãñuniã” jĩ tũgueñagũno cãũ sĩcũrã teeré wãcũãrõ. Teero tiigũ, ãpẽrã padeorére ñañorijĩgũ, wapa cũohégũ, usenigũ niiĩ. ²³ “Ateré yaagũ, Cõãmacũrẽ netõñcãgũ tiibócu” jĩ wãcũgũno teeré yaagũ, “Cõãmacũ boorére tiia” jĩmasĩriqui. Teero tiigũ, Cõãmacũrẽ netõñcãqui. Niipetire marĩ tiiré “Cõãmacũ boorére tiigũ tiia” jĩgũ tiiró booa. “Cũũ booré mee niibocu” jĩpacu, “tiigũda” jĩ, cãũ basirora ñañarõ tiigũ tiiquí.

15

Marĩ tʉsaré díçure wăcũrijărõ booa

¹ Jesuré añurõ masĩhēră cűă “teeré tiirĩjărõ booa” jĩrĩ, marĩ Jesuré añurõ masĩrăpe cűărē maĩjĩră, “jăm” jĩjărõ booa. Marĩ tʉsaré díçure tiirĩjărõ booa.

² Cűă tʉsarépere wăcũ, cűărē tiiapuro booa. Cűărē nemorõ Jesuré masĩărõ jĩră, teero tiirõ booa.

³ Cristo basirocă cűă tʉsaré díçure tiirĩyigu; ñaňarõ netõrécărē, ñaňarõ wedeserecărē nʉcăjăyigu. Tee maquērē Cõamacűye queti jóaripũpũ jóanoã:

Mʉrē ĩňatutira, mʉrē ñaňarõ wedesera, yʉpʉre ĩňatutira tiíya,*

jĩ jóanoã.

⁴ Niipetire too sʉgueropũ Cõamacűye queti jóaripũ maquē marĩrē masĩdutiropũ jóanoyiro. Marĩ ñaňarõ netõră, tee jóariguere buera, nʉcăjăă. Wăcũtutuanemoã. Cõamacű cűă tiíadarere ʉseniremena yuea.

⁵ Cõamacű marĩrē merēă wári, wăcũtutuari tiiquí. Marĩrē nʉcăjărĩ tiiquí. Cűă Jesucristo boorõ múărē sícărõména niirecutiri tiíaro. Cõamacű múărē teero tiirĩ, Jesucristo tiirĩrobirora tiiră niíadacu.

⁶ Teero tiiră, múă Cõamacű marĩ Őpă Jesucristo Pacure sícărõména ʉsenire ticoadacu.

Judíoa niĩhěrărē Jesucristoye quetire wederigue

⁷ Teero tiiră, Cristo marĩrē ñeeriobirora cămerĩ ñeeňa. Múă teero tiiră, Cõamacű ʉpʉtĩ macű peti niirere eňonóadacu.

⁸ Ateré acabórĩjăňa: Cõamacű marĩ ñecűsũmăpʉre cűă “tiigűda” jĩriguere diamacű tiirĩgu niiwĩ. Teero tiigű, Cristora

* 15:3 Salmo 69.9.

judíoare tiiápugu atirigu niiwĩ. Cũ teero tiirémēna Cõãmacũ “tiigúda” jĩriguere ãnorígu niiwĩ. ⁹ Ateçãrē acabórijáña: Judíoa niihērã “Cõãmacũ ãsãrē bóaneõ ãñagú ãñunetõjõãr” jĩdutigu, Cristo atirigu niiwĩ. Tee maquērē Cõãmacũye queti jóaripũru biiro jóanoã:

Teero tiirã, judíoa niihērã watoapu mũurē
 usenipeori tiigúda; mũurē basapeori
 tiigúda,†

jĩ jóanoã. ¹⁰ Aperopúcãrē biiro jóanoã:

Múã judíoa niihērã, cũyaramēna useniña,‡

jĩ jóanoã. ¹¹ Aperopúcãrē biiro jĩnemoã:

Niipetira múã judíoa niihērã, Cõãmacũrē “mũũ
 ãñunetõjõãgũ niã” jĩñã.

Niipetiro macãrãpara Cõãmacũrē “ãñunetõjõãgũ
 niĩ” jĩãrõ,§

jĩ jóanoã. ¹² Isaíacã biiro jóarigu niiwĩ:

Isaí* pãrãmi niinunusegu bauágudaqui.

Cũ judíoa niihērã Ōpũ niigũdu niigũdaqui.

Cúã cũurē “ũsãrē netõnégu niigũdaqui” jĩ
 padeoádacua,†

jĩ jóarigu niiwĩ.

¹³ Cõãmacũ marĩrē wãcũbayirere ticogú múãrē
 usenirĩ tiiáro. Múã cũurē padeorí, ãñurõ niirecutiri
 tiiáro. Múãrē Espíritu Santo tuturomēna bayiró
 wãcũbayirere ticoaro.

¹⁴ Yáa wedera, múãrē biiro tũgueñaã: Múã
 ãpẽrãrē ãñurõ tiicú; Jesucristoyere ãñurõ masĩcu;

† **15:9** 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49. ‡ **15:10** Deuteronomio 32.43. § **15:11** Salmo 117.1. * **15:12** Isaí David pacu niirigu niiwĩ. 1 Samuel 16. † **15:12** Isaías 11.10.

cãmerĩ wedequẽnomasĩcu. ¹⁵ Múã masĩrã niipacari, atipũpũre múãrẽ sĩquẽ apeyé diamacũrã jóaawũ, múã tuorĩguepũre acabórĩjããrõ jĩĩgũ. Cõãmacũ yũure añurẽ ticogá yũure sõnecorigu niĩwĩ, ¹⁶ judíoa niĩhẽrãrẽ Jesucristoye quetire buearo jĩĩgũ. Paiá basocá néeatirere Cõãmacũrẽ ticoro tiiróbirora yũu judíoa niĩhẽrãrẽ cãũrẽ ticodũgaga. Espĩritu Santo cúãrẽ Cõãmacũyara sããrĩ tiigũdaqui. Teero tiirĩ, Cõãmacũ cúãrẽ “yáara niĩĩya” jĩĩ ñeegũdaqui.

¹⁷ Jesucristo tiĩápurementa Cõãmacũ yũure cũũriguere añurõ tiia. Teero tiigũ, yũu paderere añurõ tũgueñaã. ¹⁸ Cristo yũumena judíoa niĩhẽrãrẽ Cõãmacũrẽ yũuri tiirĩgu niĩwĩ. Cũũ yũumena tiirĩgue dícurẽ múãrẽ wedegũdacu. Yũu buerémenta, teero biiri yũu tiirémenta Cristo judíoa niĩhẽrãrẽ padeorĩ tiiwĩ. ¹⁹ Apeyecãrẽ, Cõãmacũ tutuaremena cũũ sĩcũrã tiimasĩrenorẽ tiĩẽñowũ. Espĩritu Santo tutuaremena buewũ. Teerẽ tiigũ, Jerusalénrũ tée Iliria ditapũ Cristo basocãre netõnére quetire wedetugũ jeawũ. ²⁰ “Cristoye quetire ãpẽrã buenoña manirõpũre wedegũda” jĩĩ wãcũrigu niĩjĩgũ, tee tiiwũ. ãpẽrã cúã buerĩgue macãrĩpũre buenũusedũgariwũ. ²¹ Yũu teero tiirere Cõãmacũye queti jóaripũrũ biiro jóanoã: Cũũye quetire sicato masĩhẽrãrẽ wedenoãdacua. Cũũyere cúã tuorĩriguere tuomasĩãdacua,‡ jĩĩ jóanoã.

Pablo “Romapũ wáadũgaga” jĩĩ wãcũrigue

²² Yũu teemacãrĩpũ buewarucujĩgũ, múã pũtopũ wáamasĩriwũ ména. ²³ Atitóre teemacãrĩpũre

‡ 15:21 Isaías 52.15.

bueyapanoã. Teero tiigú, tiiburecopu múãrẽ ñadugarigu nijjigũ, ²⁴ España pu wáagu, múã putopu netōwágu. Múãrẽ ña, useni, péero niigũda. Too síro España pu yuu wáari, múã yuure tiiápudugari, ãñunetõjõããdacu. ²⁵ Yuu Jerusalén pu wáagudu tia ména. Too macãrã Jesuré padeorãre tiiápugu, niyeru néewabosagu tiigũda. ²⁶ Jesuré padeorã Macedonia, Acaya dita macãrã niyeru néõrira niiwã. “Jerusalén pu niirã bóaneõrãrẽ Jesuré padeorãre ticocoadã”, jĩrira niiwã. ²⁷ Cúã wãcũrõmena “ticocoadã” jĩrira niiwã. Ññurõ tiirã teero jĩrira niiwã. Judíoa Jesuyé quetire wederẽmena judíoa niihẽrãrẽ tiiápuwa. Judíoa niihẽrã Jesuré padeojĩrã, cúãcã Cõamacũ “ticogũda” jĩriguere ñeerira niiwã. Teero tiirã, cúã caorẽmena judíoopere tiiápuro booa. ²⁸ Yuu tee niyerure Jerusalén macãrãrẽ ticotoagu, España pu wáagu, múãrẽ ññanetōwagũda. ²⁹ Biirõ wãcũã: Yuu múã putopu jeari, Cristo yuumena nijjigũ, múãrẽ cãã ññurõ tiirere ticonemogũdaqui.

³⁰ Yáa wedera, múãcã Jesucristore padeõa; Espíritu Santo marĩrẽ cãmerĩ maĩrĩ tiii. Teero tiirã, yuu Cõamacũrẽ sãĩrõbirora múãcã sãĩápuya. Yéequẽ maquẽ niĩadarere bayirõ sãĩbosáya. ³¹ Biirõ sãĩbosáya: “Judeapu niirã Jesuré padeohéa Pablõre ññañarõ tiirãjããrõ. Teero biiri Jerusalén macãrã Jesuré padeorã Pablo cúãrẽ néewaadarere useniremena ññeãrõ” jĩ sãĩbosáya. ³² Yuure ññurõ wáari, Cõamacũ boorí, múã putopu useniremena jeagũdacu. Toopú yeerisãgũdacu. ³³ Cõamacũ ññurõ niirecutirere ticogú múã niipetiramena niĩãrõ. Teerora tiiáro.

16

Roma macãrãpũre ãñuduticorigue

¹ Sĩcõ Jesuré padeogó múã pũtopũ wáago tiiyo. Coo wãmecutiyo Febe. Cencrea macãrã Jesuré padeorí põna macãrãrẽ tiiápura menamacõ niiyo.

² Múã Jesuré padeorá useniremena coore bocaya. Marĩ Jesuré padeorãre ãñurõ bocaro booa. Coo paũre tiiápucõ. Yũcãrẽ tiiápuyo. Teero tiirã, coore apeyenó dũsarí, ticowa.

³ Aquila, cũũ nũmo Priscila ãñuãrõ. Yũũ Jesucristoyere bueri, cúãcã yũũre bueapuwa. ⁴ ãpẽrã yũũre sããdũgãri, cúãcãrẽ sããĩquiopacari, yũũre tiiápuwa. Cũã teero tiirĩguere yũũ dícu usenire ticoria; niipetira judíoa niihẽrã Jesuré padeorãcã usenire ticooya.

⁵ Jesuré padeorí põna macãrã cúãya wiipũ neãrãcã ãñuãrõ.

ãpĩ yũũ maĩgũ Epeneto ãñuãrõ. Cũũrã Asia ditapũre ãpẽrã suguero Cristore padeosuguerigũ niĩĩ.

⁶ Maríacã ãñuãrõ. Múãrẽ tiiápugo bayiró padebosaayigo.

⁷ Yáa wedera Andrónico, Junias ãñuãrõ. Cúãcã yũũmena peresuwiipũ niuwã. Cúã yũũ suguero Cristore padeoríra niuwã. Jesús cũũyere wededutigũ beserira cúãrẽ “ãñurã niĩĩya” jĩĩãyira.

⁸ Marĩ Õpũrẽ padeogú yũũ maĩgũ Ampliato ãñuãrõ.

9 Urbano marĩmena Cristoye quetire wedegú ãñuãrõ. Teero biiri y_{uu} maĩgú Estaquis ãñuãrõ.

10 Apeles ãñuãrõ. Cũũ Cristore ãñurõ padeogú niĩ. Niipetire cũũ tiirere Ìñarã, “Jesuré ãñurõ padeogú niĩ” jĩ Ìñaãya.

Aristóbuloya wii macãrãcã ãñuãrõ.

11 Yáa wedeg_u Herodión ãñuãrõ.

Teero biiri Narcisoya wii macãrã marĩ Òpũrẽ padeorã ãñuãrõ.

12 Trifena, Trifosa marĩ Òpũyere bayiró paderã ãñuãrõ.

Ûsã maĩgõ Pérsida marĩ Òpũye maquẽrẽ bayiró peti padegó ãñuãrõ.

13 Rufo ãñuãrõ. Niipetira cũũrẽ “marĩ Òpũrẽ ãñurõ padeói” jĩĩya. Cũũ pacocã ãñuãrõ. Coore y_{uu} pacore tiiróbiro Ìñaã.

14 Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, ãpẽrã Jesuré padeorã cúãmena niirã ãñuãrõ.

15 Filólogo, Julia, Nereo, teero biiri cũũ bayio, Olimpas, niipetira Jesuré padeorã cúã pãtopu niirã ãñuãrõ.

16 Múã câmerĩ maĩrémena ãñudutiya.

Niipetira Cristore padeorẽ põnarĩ macãrã múãrẽ ãñuduticoya.

17 Yáa wedera, múã padeorere ñãnorãnorẽ, múãrẽ batanucãjeari tiibuyéranorẽ Ìñamasĩña. Cúã múãrẽ buerigue maquẽrẽ buericua. Teero tiirã, cúãnorẽ tũoríjãwa. 18 Cúãno marĩ Òpũ Cristo booró tiirã mee tiicúa; cúã boorẽpe tiirã niicua. Cúã ãñurõ wedesemeniremena diamacú wedesera tiiróbiro wedesecua. Bayiró peti ãñurõ tũomasĩbayiherare

jĩditoremena padeorí tiijácuá. ¹⁹ Múãpeja añũrõ Jesús booró tiirá tiiáyro. Niipetira múãrẽ teero jĩĩya. Teero tiigú, múãmena bayiró useniã. Múãrẽ añũrépere tiimasĩrĩ boosãã; ñañarépere tiimasĩrĩ booríá. ²⁰ Múã añũrépere tiimasĩrĩ, péerogã siro Cõãmacũ añũrõ niirecutirere ticogú múãrẽ Satanárẽ docacũmubosari tiigúdaqui. Jesucristo marĩ Õpũ múãrẽ añũré ticoaro.

²¹ Timoteo yũũmena Jesuyé quetire wedegú múãrẽ añũduticoi. Yáa wedera Lucio, Jasón, Sosípater cũãcã múãrẽ añũduticoya.

²² Yũũ marĩ Õpũrẽ padeogú atipũrẽ Pablora jóabosagu múãrẽ añũdutia. Yũũ wãmecutia Tercio.

²³ Gayo múãrẽ añũduticoi. Jesuré padeorí põna macãrã cũũya wiipũ neãrucuya. Yũũ Pablo tii-wiipú cãniã. Erasto atimacã macãrã paderáre wap-atícotegu añũduticoi. Teero biiri ãpĩ Jesuré padeogú Cuarto añũduticoi.

²⁴ Jesucristo marĩ Õpũ múã niipetirare añũré ticoaro. Teerora tiiáro.

Pablo useniremena jóayaponorigue

²⁵ Marĩ Cõãmacũrẽ “añũnetõjõãĩ” jĩĩãda. Yũũ cũũye quetire añũrére bueri, teero biiri yũũ Jesucristo marĩrẽ tiibosáriguere wederi, cũũ múãrẽ nemorõ padeorí tiimasĩqui. Yũũ wederé maquẽrẽ too suguero macãrãpũ tũomasĩriyira; yoari masĩña manirigue niiriro niiwã. ²⁶ Atitópere Cõãmacũ cũũyara profetaye jóariguemena niipetire põnarĩ macãrãrẽ masĩrĩ tiiquí. Cõãmacũ catirucugu cũũ netõnére quetire wededutiqui, basocá cũũrẽ padeoáro jĩĩgũ, teero biiri cũũ boorépe tiiáro jĩĩgũ.

27 Cõãmacũ sîcũrã niigú niipetirere masîpetigure
“ãñunetõjõãĩ” jĩãda. Jesucristo tiiápuromena
Cõãmacũ niirecatirere wãcũrã, teerora jĩrucujããda.
Teerora jĩãda.

Nocõrõrã jóaa.

Cõãmacũ mecũã wedesei New Testament in Tuyuca

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tuyuca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tuyuca

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
a71ca523-cda5-572a-9b0b-61d9ea37d1a8